

ИЗВЕШТАЈ О ЈАВНИМ КОНСУЛТАЦИЈАМА О НАЦРТУ ИЗВЕШТАЈА О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА СТРАТЕГИЈЕ РАЗВОЈА ЕНЕРГЕТИКЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ДО 2040.ГОДИНЕ СА ПРОЈЕКЦИЈАМА О 2050.ГОДИНЕ

Стратешка процена утицаја на животну средину се ради са циљем обезбеђивања заштите и унапређивања животне средине интегрисањем основних начела заштите животне средине у поступак припреме, израде и доношења Стратегије развоја енергетике Републике Србије до 2040.године са пројекцијама до 2050.године. Стратешка процена утицаја на животну средину је инструмент којим се описују, вреднују и процењују могући значајни утицаји планираних решења на животну средину до којих може доћи реализацијом наведене Стратегије.

Предметна СПУ је усклађена са другим стратешким проценама утицаја, као и са документима јавних политика животне средине и врши се у складу са поступком прописаним Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину ("Сл. гласник РС", бр.135/2004 и 88/10). Ово се првенствено односи на Стратешку процену утицаја Интегрисаног националног енергетског и климатског плана Републике Србије за период до 2030. са визијом до 2050.године на животну средину. У изради овог Извештаја користиле су се многобројне секторске студије и урађене детаљне анализе већ постојећих података, а све у циљу добијања што свеобухватније, потпуније и квалитетније процене утицаја стратешких активности на животну средину и прописивања мера заштите.

Извештај о стратешкој процени утицаја припремљен је на основу Одлуке о изради стратешке процене утицаја Стратегије развоја енергетике Републике Србије до 2040.године са пројекцијама до 2050.године на животну средину, коју је донело Министарство рударства и енергетике (број:312-01-977/2021-11, од 07.10.2021. године).

Поступак израде и припреме **Стратешке процене утицаја на животну средину** Стратегије развоја енергетике Републике Србије до 2040. године са пројекцијама до 2050. године започет је 2021. године покретањем јавне набавке за услугу Израда и усвајање Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину Стратегије развоја енергетике и Програма остваривања Стратегије, Партија 2 (ЈН 13/21). У поступку јавне набавке за консултанта на изради Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину Стратегије развоја енергетике и Програма остваривања Стратегије изабран је Универзитет у Београду – Географски факултет (у даљем тексту: Консултант).

Министарство рударства и енергетике, као наручилац израде СПУ, је са Универзитетом у Београду – Географским факултетом потписало Уговор о изради предметне СПУ, број: 404-02-65/4/2021-08 од 05.07.2021. године (Министарство), односно број: 727 од 05.07.2021. године.

У току израде и припреме документа, Консултант је пружио техничку подршку Министарству рударства и енергетике, као и другим институцијама и органима укљученим у поступак израде.

Извештај о Стратешкој процени утицаја представља основни документ процеса стратешке процене утицаја, односно резултата СПУ. Обим и детаљност Извештаја о СПУ прилагођена је обиму Стратегије развоја енергетике, садржи смернице и мере са аспекта заштите простора и животне средине.

У јуну 2021. године образована је Радна група надлежна за праћење и учешће у поступку израде Извештаја о стратешкој процени утицаја. Радну групу, поред представника Министарства рударства и енергетике, чине и представници следећих институција, организација и удружења:

- Министарство заштите животне средине
- Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде
- Привредна коморе Србије
- Агенција за енергетику Републике Србије
- Електромрежа Србије АД
- Електропривреда Србије АД
- Електродистрибуција Србије доо
- НИС АД
- ЈП Србијас
- Дистрибуцијагас Србија доо
- Транспортгас Србија доо
- Транснафта АД
- SEEREX АД
- PЕС фондација,
- Удружење "Београдска отворена школа",
- Удружење "Центар за екологију и одрживи развој"
- Европска банка за обнову и развој

Консултације и дискусије су се одвијале на састанцима Радне групе и на састанцима са Консултантом. Одржан је и низ састанака са различитим заинтересованим странама.

У поступку припреме Извештаја о стратешкој процени утицаја, Консултант је израдио следеће извештаје:

- **I ИЗВЕШТАЈ О РЕАЛИЗАЦИЈИ ЗАДАТАКА НА ИЗРАДИ И УСВАЈАЊУ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА НОВЕ СТРАТЕГИЈЕ РАЗВОЈА ЕНЕРГЕТИКЕ И ПРОГРАМА ОСТВАРИВАЊА СТРАТЕГИЈЕ**

Овај извештај садржи један документ:

• **Припремна фаза и полазне основе.**

Извештај је усвојен на састанку Радне групе децембра 2021. године

Прва фаза подразумевала је реализацију следећих активности:

- Мобилизацију (формирање) тима,

- Израда методолошког упутства за израду Стратешке процене,
- Прикупљање документационе основе, литературе и података,
- Полазне основе из националних планских докумената,
- Полазне основе из националних стратешких докумената,
- Анализа правне легислативе из области животне средине и енергетике,
- Редовне консултације радног тима и консултације са обрађивачима Стратегије развоја енергетике

- **II ИЗВЕШТАЈ О РЕАЛИЗАЦИЈИ ЗАДАТАКА НА ИЗРАДИ И УСВАЈАЊУ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА НОВЕ СТРАТЕГИЈЕ РАЗВОЈА ЕНЕРГЕТИКЕ И ПРОГРАМА ОСТВАРИВАЊА СТРАТЕГИЈЕ**

Овај извештај садржи један документ:

• **Приказ анализе постојећег стања са синтезном оценом стања**

Извештај је усвојен на састанку Радне групе марта 2022. године

Друга фаза подразумевала је реализацију следећих активности:

- Прикупљање документације
- Анализу и оцену стања енергетског сектора (Електроенергетски сектор, Сектор даљинског грејања, Обновљиви извори енергије, Енергетска ефикасност, Сектор природног гаса, Сектор нафте и нафтних деривата и Сектор угља) релевантног за Стратешку процену утицаја на животну средину,
- Анализу и оцену стања квалитета животне средине (квалитет ваздуха, квалитет вода, квалитет земљишта (пољопривредног и другог), ризична постројења и др),
- Компаративна анализа важеће Стратегије развоја енергетике и нацрта нове Стратегије развоја енергетике по питањима заштите животне средине
- Анализу сценарија развоја енергетике Србије са аспекта заштите животне средине.

- **III ИЗВЕШТАЈ О РЕАЛИЗАЦИЈИ ЗАДАТАКА НА ИЗРАДИ И УСВАЈАЊУ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА НОВЕ СТРАТЕГИЈЕ РАЗВОЈА ЕНЕРГЕТИКЕ И ПРОГРАМА ОСТВАРИВАЊА СТРАТЕГИЈЕ**

Овај извештај садржи следећи документ:

• **Нацрт Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину Стратегије развоја енергетике Републике Србије до 2040. године са пројекцијама до 2050.**

Извештај је усвојен на састанку Радне групе новембра 2023. године.

Битно је напоменути да је процес израде нацрта Стратегије развоја енергетике текао паралелно са израдом Интегрисаног националног енергетског и климатског плана Републике Србије за период до 2030 са визијом до 2050. Године (ИНЕКП). Паралелно са овим документима рађена је Стратешка процена утицаја на животну средину Стратегије развоја енергетике а и за ИНЕКП је урађена Стратешка процена утицаја на животну средину. Ова два документа представљају компатибилне и усаглашене студије.

Јавност је имала прилику да ефикасно учествује у изради Стратешке процене утицаја путем јавних консултација, прекограничних консултација и јавне расправе. Резултати овог процеса

консултација су обухваћени у коначној верзији Стратешке процене утицаја. Након завршених консултација и јавних расправа, припрема се извештај о одржаним јавним консултацијама, прекограничним консултацијама и јавним расправама о нацрту Стратешке процене утицаја, у којем су наведени достављени коментари и подносиоци коментара, као и информација о томе да ли су коментари прихваћени или не уз адекватна објашњења. Ови извештаји се објављују на веб сајту Министарства рударства и енергетике.

Јавне консултације о нацрту Стратегије развоја енергетике Републике Србије до 2040. године са пројекцијама до 2050. године одржане су у периоду од 15. јула до 15. августа 2024. године. У истом периоду су одржане и јавне консултације о нацрту Стратешке процене утицаја Стратегије развоја енергетике Републике Србије до 2040. године са пројекцијама до 2050. године (СПУ). Током јавних консултација одржане су три заједничке јавне расправе за Стратегију и СПУ Стратегије, у Београду 26. јула, у Нишу 30. јула и Новом Саду 31. јула 2024. године. Након завршетка процеса јавних консултација, у периоду од августа до октобра 2024. године, спроведен је процес припреме финалних верзија и СПУ Стратегије. Графички приказ описаног временског оквира јавних консултација дат је на доњој слици.

Временски оквир јавних консултација за нацрт Стратегије развоја енергетике и нацрт СПУ Стратегије развоја енергетике

Јавна расправа у Београду

Прва јавна расправа одржана је у Београду 26. јула 2024. године у организацији Привредне коморе Србије. У табели 1 наведени су представници Министарства рударства и енергетике, Привредне коморе Србије и Консултанта, који су учествовали у јавној расправи.

Табела 1: Представници Министарства рударства и енергетике, Привредне коморе Србије и Консултанта

Учесник	Организација
1 Вељко Ковачевић	Државни секретар у Министарству рударства и енергетике
2 Радош Попадић	Помоћник министра рударства и енергетике
3 Раде Мрдак	Помоћник министра рударства и енергетике
4 Биљана Рамић	Шеф Одсека за стратегије, планове, програме и локалну енергетику Министарства рударства и енергетике
5 Михаило Весовић	Директор Сектора за стратешке анализе, услуге и

		интернационализацију Привредне коморе Србије
6	Душан Живковић	Председник Одбора за енергетику Привредне коморе Србије и директор Електропривреде Србије
7	Проф. др Дејан Ивезић	Консултант
8	Бранка Ковачевић	Консултант
9	Милица Дилпарић	Консултант
10	Проф. др Марија Живковић	Консултант
11	Проф. др Драган Игњатовић	Консултант
12	Проф. др Петар Ђукић	Консултант
13	др Бобан Павловић	Консултант
14	Проф. др Дејан Филиповић	Консултант (био присутан online)

Јавну расправу отворио је господин Михаило Весовић, директор Сектора за стратешке анализе, услуге и интернационализацију Привредне коморе Србије.

Уводно обраћање на јавним консултацијама имао је и председник Одбора за енергетику Привредне коморе Србије и директор Електропривреде Србије Душан Живковић.

Државни секретар у Министарству рударства и енергетике Вељко Ковачевић је такође имао уводно обраћање у коме се задржао на кључним елементима нацрта Стратегије.

Нацрт Извештаја о Стратешкој процени утицаја на животну средину Стратегије развоја енергетике, припремљен за јавне консултације и јавну расправу, путем видео презентације представио је проф. др Дејан Филиповић, Универзитет у Београду - Географски факултет.

Коментари јавности и одговори

Након презентација нацрта Стратегије и Стратешке процене утицаја Стратегије на животну средину, одржана је јавна расправа. У наредном делу је дат приказ коментара јавности и одговора од стране Министарства рударства и енергетике и консултаната:

Учесник и организација: Александар Вукаловић, Е-сигурности и Национални конвент за преговоре са ЕУ

Коментар на Стратешку процену утицаја: Стратешка процена утицаја је урађена са доста детаља и свеобухватна је по садржају. Суштински примедби нема. Питање је зашто Министарство здравља није укључено у поступак израде Стратешке процене јер ће се све активности из области енергетике манифестовати на здравље људи.

Одговор: Током јавних консултација Министарство ће имати прилику да достави своје коментаре и мишљење на документ Стратешке процене утицаја

Јавна расправа у Нишу

Друга јавна расправа одржана је у Нишу 30. јула 2024. године у организацији Регионалне привредне коморе Нишавског, Пиротског и Топличког управног округа. У табели 2 наведени су представници Министарства рударства и енергетике, Привредне коморе Србије и Консултанта, који су учествовали у јавној расправи.

Табела 2: Представници Министарства рударства и енергетике, Привредне коморе Србије и Консултанта

	Учесници	Организација
1	Радош Попадић	Помоћник министра рударства и енергетике
2	Раде Мрдак	Помоћник министра рударства и енергетике
3	Саша Коковић	Специјални саветник у Министарству рударства и енергетике
4	Биљана Рамић	Шеф Одсека за стратегије, планове, програме и локалну енергетику Министарства рударства и енергетике
5	Александар Милићевић	Регионална привредна комора, диригент
	Ивана Славковић	Регионална привредна комора, стручни сарадник
	Антонела Солујић	Привредна комора Србије, виши саветник
6	Проф. др Дејан Ивезић	Консултант
7	Бранка Ковачевић	Консултант
8	др Бобан Павловић	Консултант

Уводно обраћање имао је помоћник Министра рударства и енергетике, Радош Попадић.

Нацрт Извештаја о Стратешкој процени утицаја на животну средину Стратегије развоја енергетике, припремљен за јавне консултације и јавну расправу, у име аутора представио је др Бобан Павловић, Универзитет у Београду, Рударско-геолошки факултет.

Коментари јавности и одговори

Након презентација нацрта Стратегије и Стратешке процене утицаја Стратегије на животну средину, одржана је јавна расправа.

Коментара, питања и сугестија на Извештај о Стратешкој процени утицаја није било.

Јавна расправа у Новом Саду

Трећа јавна расправа одржана је у Новом Саду 31. јула 2024. године у организацији Регионалне привредне коморе Јужнобачког управног округа. У табели 3 наведени су представници Министарства рударства и енергетике, Привредне коморе Србије и Консултанта, који су учествовали у јавној расправи.

Табела 3: Представници Министарства рударства и енергетике, Привредне коморе Србије и Консултанта

	<i>Учесници</i>	<i>Организација</i>
1	Саша Коковић	Специјални саветник у Министарству рударства и енергетике
3	Биљана Рамић	Шеф Одсека за стратегије, планове, програме и локалну енергетику Министарства рударства и енергетике
4	Проф. др Дејан Ивезић	Консултант
5	Бранка Ковачевић	Консултант
6	Проф. др Александар Јововић	Консултант
7	др Бобан Павловић	Консултант
8	Љубинко Савић, Вера Ражнатовић Јелена Стојановић	Привредна комора Србије Привредна комора Србије Регионалне привредне коморе Јужнобачког управног округа

Уводно обраћање имао је саветник у Министарству рударства и енергетике, Саша Коковић.

Нацрт Извештаја о Стратешкој процени утицаја на животну средину Стратегије развоја енергетике, припремљен за јавне консултације и јавну расправу, представио је проф. др Александар Јововић, Универзитет у Београду - Машински факултет.

Коментари јавности и одговори

Након презентација нацрта Стратегије и Стратешке процене утицаја Стратегије на животну средину, одржана је јавна расправа.

Коментара, питања и сугестија на Извештај о Стратешкој процени утицаја није било.

Достављени коментари на Извештај о Стратешкој процени утицаја на животну средину

Извештај о јавним консултацијама пружа детаљну анализу добијених коментара и повратних информација о **Извештају о Стратешкој процени утицаја на животну средину** Стратегије развоја енергетике Републике Србије до 2040. године са пројекцијама до 2050. Године.

Током процеса јавних консултација, добијене су примедбе, предлози и сугестије више заинтересованих страна. Табеларни преглед заинтересованих страна и број коментара које је доставила свака од њих на нацрт Извештаја о стратешкој процени утицаја дат је у Табели 4.

Сагласно члану 23 Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“ број 135/04 и 88/10), члану 3 Конвенције о процени утицаја на животну средину у прекограничном контексту, као и члану 10 Протокола о стратешкој процени утицаја на животну средину Конвенције о процени утицаја на животну средину у прекограничном контексту, спроведене су прекограничне консултације на Нацрт Стратегије развоја енергетике и Извештај о стратешкој процени утицаја Стратегије развоја енергетике на животну средину.

Током прекограничних консултација стигли су коментари следећих институција:

- Министарство животне средине, вода и шума Румуније (Ministry of Environment, Waters and Forests of Romania),
- Министарство за просторно уређење, грађевинарство и екологију Републике Српске,
- Министарство заштите околиша и зелене транзиције Републике Хрватске,
- Центар за животну средину (Center for Environment), Бања Лука

Прекограничне консултације су реализоване у периоду од јула до почетка октобра (од 24.07. 2024.године 11.10. 2024.године).

Нацрт Стратегије развоја енергетике и Извештаја о стратешкој процени утицаја Стратегије развоја енергетике на животну средину достављени су на мишљење Секретаријату Енергетске заједнице. Секретаријату Енергетске заједнице није доставио коментаре на нацрт Стратегије.

Табела 4: Назив заинтересованих страна и број коментара

Број	Назив институције, организације, привредног друштва или физичког лица	Број коментара	Напомена
1.	Александар Вукаловић, Удружење Е-сигурност и члан Националног конвента за приступне преговоре са ЕУ	1	
2.	Коалиција за одрживо рударство, Суботица	4	
3.	Регулаторни институт за обновљиву енергију и животну средину – РЕРИ	19	
4.	Републички завод за статистику	1	
5.	UNICEF – Дечији фонд Уједињених нација	5	
6.	Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде - Љиљана Дудуковић	3	
7.	Ministry of Environment, Waters and Forests of Romania	6	
8.	Министарство за просторно уређење, грађевинарство и екологију Републике Српске	1	
9.	Министарство заштите околиша и зелене транзиције Републике Хрватске	2	
10.	Центар за животну средину (Center for Environment), Бања Лука	7	
11.	Министарство просвјете и културе Републике Српске – Републички завод за заштиту културно-историјског и природног наслеђа	1	
Укупно		50	

Комплетна табела са свим добијеним коментарима и одговорима на коментаре приказана је у Прилогу.

Нацрт Извештаја о Стратешкој процени утицаја на животну средину је ажуриран и унапређен у складу са добијеним и прихваћеним коментарима.

ДОСТАВЉЕНИ КОМЕНТАРИ НА СТРАТЕШКУ ПРОЦЕНУ УТИЦАЈА И ОДГОВОРИ

заинтересована страна	коментар	образложење	статус	одговор
Александар Вукаловић Удружење Е-сигурност	<p>1.</p> <p>Извештај о Стратешкој процени утицаја на животну средину је заиста обухватио велики број детаља са решењима, али текст не даје основе условљености решавања предпитања и редоследа корака, који омогућавају, или нереализовањем спречавају примену решења. Пра корак за свако размишљање о теми Заштите Животне средине треба да даје одговор на питања цивилизацијског и културног наслеђа, разлику опредељења и докумената од праксе, као и на то у којој фази би посвећење заштити ис ам заштита били да нисмо као држава у Приступним Преговорима са ЕУ</p>			<p>Тешко је утврдити суштину коментара. СПУ је стратешки документ и инструмент којим се описују, вреднују и процењују могући значајни утицаји планираних решења на животну средину до којих може доћи реализацијом Стратегије развоја енергетике. Стратешка процена олакшава интеграцију еколошких и друштвених питања у процес доношења одлука, односно интегрише социо–економска питања и физичке сегменте животне средине, повезује, анализира и процењује активности различитих интересних сфера и усмерава енергетску политику ка одрживим решењима</p>
Коалиција за одрживо рударство, Суботица	<p>2.</p> <p>СПУ страна 22. Просторни План републике Србије нити је дискутован у својој финалној форми, нити му је урађена СПУ, нити је утврђен детаљни изглед свих могућих инфраструктура а посебно енергетске, нити је усвојен у парламенту, тако да је тврдња да је овај план усвојен ТЕШКО КРИВИЧНО ДЕЛО које има за циљ или да се лажно претстави да је план усвојен да би се дала могућност за илегалнои стављање у простор пројеката и планова који нису дискутовани</p>			<p>Коментар се прихвата. Биће коригован текст Извештаја о Стратешкој процени утицаја</p>

заинтересована страна	коментар	образложење	статус	одговор
	нити анализирани у Просторном Плану, тако да је лаж да је просторни план усвојен. У том смислу је и ова стратегија енергетике илегалне јер је ПРАВНО НЕМОГУЋА као што је то и НЕКП а посебно су илегални просторни планови нижег реда донети на нивоу општина итд који доносе ПЛАНОВЕ ЗА ИНСТАЛАЦИЈУ како тзв обновљивих извора енергије тако и оних тзв необновљивих.			
	<p>3.</p> <p>СПУ 2.2.2. квалитет вода , потребно је детаљно написати колико вода се дренира, евакуише и тиме употреби односно загади у свим басенима који су у овом поглављу описани. Алтернативна употреба ових вода , због њиове природе односно квалитета док се налазе у подземљу би могла да буде чак снабдевање грађана водом за пиће, тиме се ове изузетно квалитетне воде уништавају путем рударења, дренирања за рударење а то је разлог зашто морају да се подигну таксе за коришћење ових вода јер су опортуну трошкови бацања ове воде, посебно у случају Ковинског басена за којег знамо да је подземна вода изузетног квалитета, слично се односи и на изузетно дубока лежишта квалитетне воде у деловима колубарског басена које би више вредело употребити за флаширање него да се одатле копа угаљ, односно већа би била корист за друштво и државу да се вода флашира или допрема до великих урбаних Целина него што се уништава рударењем. Овај проблем је посебно изражен криминалним општим каптирањем свих вода у околини борско мајданпечког басена. Управо из разлога неподношљиво ниских такси за употребзу воде, кинеском партнеру се исплати екоцидно рударење у читавом борско мајданпечко зајечарском басену</p>			<p>Коментар се не прихвата.</p> <p>Тешко је утврдити суштину коментара јер не постоје подаци о водама које се дренирају, евакуишу и употребљавају (загађују) у свим басенима и наведено довести у везу са употребом вода за флаширање</p>

заинтересована страна	коментар	образложење	статус	одговор
	<p>4.</p> <p>Страна 45, анализа земљишта Борско мајданпечког рударског басена. Иако то нема директне везе са стратегијом енергетике јасно је да ће анализа басена Бор Мајданпек зајечар имати значаја за наш коментар о обновљивим изворима енергије јер се електрифика цијом свих секотра очекује драстично повећање експлоатације бакра зарад електрификације, чиме се загађење у Бору директно мора урачунавати као ОТИСАК тзв ОБНОВЉИВИХ ИЗВОРА ЕНЕРГИЈЕ.</p> <p>Као што смо умели да утврдимо да је кумулативни отисак фосилних горива КЛИМАТСКЕ ПРОМЕНЕ, загађење ваздуха, земљишта итд ИАКО НИСУ ДИРЕКТНО И лако уочљиво ПОВЕЗАНИ СА ГОРЕЊЕМ УГЉА , нафте, гаса у термо централама, ТАКО ЋЕ МОРАТИ ДА СЕ РЕВИДИРА, представи, разуме до у детаље еколошки отисак ОБНОВЉИВИХ ИЗВОРА ЕНЕРГИЈЕ И са њима повезаних омогућујућих инфраструктура као што су производња батерија, изградња реверзибилних хидро централ, драматично повећање премрежености територије Србије те њених градова, села, високо И средње високо напонским везама, повећањем броја трансформатора итд итд, да се већ урачунава например повећања загађења кроз рударење бакра те других РЕТКИХ МИНЕРАЛА као нпр литијум, И шта ће то значити за загађење животне средине Србије али И других земаља из којих ће Србиј увозити потребне делове инфраструктуре или потребне сировине.</p> <p>Израђивач је имао потребу да срамно умањи обухват уништеног земљишта у Борско мајданпечко ЗАЈЕЧАРСКОМ комплексу. Потпуно је јасно да су површине загађене али И количине вода загађене драматично веће. Осим тога потпуно је јасно да</p>			<p>Коментар се не прихвата. Предмет СПУ је Стратегија развоја енергетике која обухвата целу територију Републике Србије. Коментар се односи на басен Бора и Мајданпека, ОИЕ, ретке минерале (литијум), рударење и др. што се не може довести у директну везу са националним нивоом документа за који је урађена Стратешка процена утицаја. Наведени коментар по нивоу детаљности није предмет СПУ</p>

заинтересована страна	коментар	образложење	статус	одговор
	<p>ЦЕНУ КОШТАЊА ОБНОВЉИВИХ ИЗВОРА ЕНЕРГИЈЕ МОРАМО ДА УРАЧУНАМО И ДРАМАТИЧНИ СКОК ЗАГАЂЕЊА ВОДА, земљишта итд повезаних са рударењем те производњом потребних делова за инсталацију тзв обновљивих извора енергије.</p> <p>Овде желимо да нагласимо да смо анализом вода Тимока до улива у Дунав утврдили да у загађене воде све до Дунава И дунав И исто тако су узорци показали да се драстично загађена И земљишта И воде свугде уз кривељску, борску реку али И уз сам Тимок тако да се не може говорити о овако малим површинама. Такође је извесно дас у све површине захваћене како рударењем, тако И флотацијама итд одузете од пољопривреде тако да се овакви срамни бројеви морају ревидирати</p>			
	<p>5.</p> <p>СПУ страна 50, 51 “поглавља” која то заправо И нису 2.2.6, 2.2.7, 2.2.8 показују И доказују неозбиљност, површност И јасну намеру прикривања стварних еколошких последица И трошкова који проистичу из читавог система тзв “нових обновљивих извора енергије”.</p> <p>Пре неколико година смо гледали исте овакве кратке трацтате о негативним утицајима угља када су се кумулативни, временски те географски широки утицаји копања угља, његовог допремања, спаљивања ниподаштавали односно прикривали.</p> <p>Сада се потпуно исто прилази проблематаици тзв обновљивих извора енергије.</p> <p>Како смо то већ више пута јасно рекли: потпуно је неприхватљиво да се обрадиво земљиште било ког квалитета користи за поплочавање соларним панелима јер такав приступ трајно уништава необновљиви слој хумуса (хумус се обнавља брзином од око 3 цм на хиљаду година те се слободно може И мора сматрати НЕОБНОВЉИВИМ)</p>			<p>Коментар се не прихвата. У Стратегији се као једно од приоритетних активности наводи "Повећање учешћа ОИЕ (посебно ветра и сунца) у производњи електричне енергије и топлотне енергије" па је, стога, у СПУ разматрано ово стратешко решење. Поред вредновања ОИЕ у СПУ поглавља 2.2.7. и 2.2.8. су допуњена додатним утицајима ветропаркова и соларних електрана на елементе животне средине</p>

заинтересована страна	коментар	образложење	статус	одговор
	те се из тог разлога МОРА ШПРЕСТАТИ са манипулативним називањем соларних централ те великих ветро електрана на обрадивом земљишту : “ЗЕЛЕНОМ ЕНЕРГИЈОМ” јер се тиме свесно прикрива драматични еколошки отисак који остављају како саме локализације централ тако И рударење потребно за омогућавање овакве производње. Та рударска производња подразумева како таксе на воду, таксе на загађења, уништавање земљишта, уништавање других алтернативних проиграма развоја на локалитетима где се планира такво рударење. Јасно је да без узимања у обзир ових драматичних еколошких последица, без њихове квантификације нема начина да се ова анализа може сматрати довољном, легалном. Дакле тражимо детаљне КУМУЛАТИВНЕ АНАЛИЗЕ онога што се манипулативно назива “зеленом енергијом”.			
Регулаторни институт за обновљиву енергију и животну средину - RERI	6. Текст извештаја је неконзистентан Текст извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину Стратегије развоја енергетике (“Извештај”) садржи неконзистентности које се огледају у различитим терминима који се користе за исте појмове, као и коришћење термина и скраћеница који нису усклађени са званичним, већ прихваћеним у постојећој законској регулативи (уместо општи циљ користи се визија, општи приоритети и сл.).			Коментар се прихвата. Урађена је коректура текста Стратешке процене утицаја на животну средину
	7. Није јасно који су извори података приказаних у Извештају. Израђивач извештаја је требао да наведе изворе за сваки од података и информација у Извештају. Потребно је да се у документу овог типа јасно,			Коментар се прихвата. За све изворе графиконе, табеле и слике наведена је литература тј извор података.

заинтересована страна	коментар	образложење	статус	одговор
	неводсмислено и транспарентно наведу извори на основу којих су анализе спроведене и на којима се заснивају одређене тврдње и процене.			
	<p>8.</p> <p>Јавна расправа је спроведена у периоду који онемогућава ефективно учешће јавности у поступцима припреме прописа</p> <p>Чланом 8. став 1 (а) Закона о потврђивању Конвенције о доступности информација, учешћу јавности у доношењу одлука и праву на правну заштиту у питањима заштите животне средине (<i>“Сл. Гласник РС - међународни уговори”</i> бр. 39/09), наведено је да је потребно утврдити довољне временске рокове за ефикасно учешће јавности. С тим у вези, ради појашњења одређених одредаба <i>“Архуске конвенције”</i> и ради лакше примене истих, Економска комисија Уједињених нација за Европу је новембра 2015. године, израдила <i>“Препоруке из Мاستрихта за промовисање ефективног учешћа јавности у доношењу одлука о питањима у вези са животном средином”</i>, те је у препоруци 77. наведено да правни оквир треба да се појасни израчунавање рокова, који би требало да буду дефинисани јасним терминима, па је у истом члану, у тачки е) наведено да <i>“кад год је то могуће, треба избегавати главне сезоне празника (нпр. лето, крај децембра), као време за одржавање поступка учешћа јавности”</i>.</p> <p>Упркос наведеним препорукама, насловни орган наставља са штетном праксом одржавања јавних расправа у летњем периоду чиме онемогућава</p>			<p>Процес израде Стратешке процене утицаја траје три године уз сталне консултације са обрађивачима Стратегије и Радном групом за праћење израде СПУ. Први Извештај о реализацији задатака је био усвојен новембра 2021.год. До организовања јавних консултација у периоду од 15.07. до 15.08.2024.године је дошло у складу са динамиком коју је одредило Министарство рударства и енергетике. Имајући у виду доступност материјала, презентације на јавним расправама у Београду, Новом Саду и Нишу, као и број достављених коментара, термин јавне расправе није била препрека за разматрање Стратешке процене утицаја</p>

заинтересована страна	коментар	образложење	статус	одговор
	ефективно учешће јавности у поступцима припреме прописа. Ово нарочито треба имати у виду, будући да је реч о документу од изузетног значаја за грађане Републике Србије, и један од најважнијих докумената у области енергетике, те представља основ за спровођење енергетске политике до 2050. године.			
	<p>9.</p> <p>Прекограничне консултације нису спроведене у складу са Протоколом о стратешкој процени утицаја на животну средину ЕСПОО Конвенције</p> <p>Према члану 10.1. Закона о потврђивању Протокола о стратешкој процени утицаја на животну средину уз конвенцију о процени утицаја на животну средину у прекограничном контексту ("Сл. гласник РС - Међународни уговори", бр. 1/10) ("Закон о потврђивању протокола") када Страна порекла сматра да примена плана или програма вероватно има значајне прекограничне последице на животну средину и здравље, или ако Страна која ће вероватно бити значајно погођена то затражи, Страна порекла ће <u>што је раније могуће</u> пре усвајања плана или програма обавестити погођену Страну. Такође, Протоколом су стране обавезане да обезбеде учешће јавности <u>у раној фази и на време</u>, а на ефикасан начин, <u>када су све опције отворене у стратешкој процени утицаја на животну средину планова и програма</u>. Чланом 23. Закона о стратешкој процени утицаја („Сл. Гласник РС“ бр. 135/04 и 88/10) прецизирано је да ће Министарство заштите животне средине у што краћем року, а најкасније</p>			<p>Јавне консултације и прекограничне консултације организоване су у складу са Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину („Сл. гласник РС“, бр. 135/04 и 88/10) и Пословником Владе („Сл. гласник РС“, број 61/06, 69/08, 88/09, 33/10, 69/10, 20/11, 37/11, 30/13, 76/14 и 8/19).</p>

заинтересована страна	коментар	образложење	статус	одговор
	<p>када буде информисала своју јавност, другој држави доставити информације о прекограничним утицајима плана/програма на животну средину. Дакле, Република Србија је била дужна да обавести и достави целокупну релевантну документацију државама које су потенцијално погођене активностима предвиђеним Стратегијом развоја енергетике како би је оне изложиле на увид јавности у својим државама <u>најкасније у тренутку када је наведени нацрт Стратегије изложила јавности у Републици Србији.</u></p> <p>Међутим, Министарство заштите животне средине је дописом бр. 002250508 2024 од 29. јула 2024. године обавестило Подносиоца да је <i>“Министарство заштите животне средине 23. јула добило информацију да је покренут процес јавних консултација о Нацрту стратегије развоја енергетике и Извештаја о стратешкој процени утицаја”</i> те да је исто <i>“покренуло поступак припреме за спровођење консултација 25.07.2024. године”</i>.</p> <p>Обавезу спровођења прекограничних консултација предвиђа и Одлука о изради стратешке процене утицаја стратегије развоја енергетике Републике Србије до 2040. године са пројекцијама до 2050. године на животну средину (<i>“Сл. гласник РС”</i>, бр. 97/21 и 29/24) где се у тачки 8. наводи да ће Министарство у поступку учешћа заинтересованих органа и организација и јавности спровести прекограничне консултације у складу са Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину.</p>			

заинтересована страна	коментар	образложење	статус	одговор
	<p>10.</p> <p>Извештај не садржи адекватан преглед предмета, садржаја и циљева Стратегије и односа према другим документима</p> <p>У Извештају (Поглавље 1.1) се наводи да је општи циљ Стратегије <i>обезбеђивање сигурног и приступачног снабдевања енергијом и енергентима становништва и привреде, уз прогресивно смањење емисије гасова са ефектом стаклене баште и других негативних утицаја по животну средину и здравље људи</i>. Међутим, уколико се упореде циљеви (или визије?!) које су истакнути у Стратегији и Извештају јасно се може уочити неуједначеност и произвољно тумачење израђивача Извештаја циљева који су постављени на нивоу Стратегије. Примера ради, Подносилац и поред уложених напора у Стратегији није могао уочити на којем то тачно месту као општи циљ израђивач Стратегије поставља <i>прогресивно смањење емисије гасова са ефектом стаклене баште и других негативних утицаја по животну средину и здравље људи</i>? Наведено би, свакако, требао бити један од циљева Стратегије, али у нацрту Стратегије који је изложен на јавну расправу заштита животне средине се не поставља као општи циљ Стратегије. Истина, циљеви у Стратегији нису ни постављени на јасан начин у складу са Уредбом о методологији управљања јавним политикама, анализи ефеката јавних политика и прописа и садржају појединачних докумената јавних политика, чиме онемогућавају идентификацију општих и</p>			<p>Коментар се делимично прихвата.</p> <p>Општи циљ Стратегије је преузет у СПУ и као такав остаје наведен.</p> <p>Унете су измене везане за одлуку Министарског савета.</p> <p>Унете су измене у тексту Извештаја - Програм прилагођавања на климатске промене је у међувремену усвојен.</p> <p>Унете су измене у тексту Извештаја – ИНЕКП је у међувремену усвојен. Процес израде Стратегије је текао паралелно и у координацији са израдом ИНЕКП-а, тако да је Стратегија у потпуности усклађена са ИНЕКП-ом.</p> <p>Просторни план РС који се налази у фази усвајања биће изостављен из текста Стратешке процене</p>

заинтересована страна	коментар	образложење	статус	одговор
	<p>посебних циљева. Приликом дефинисања односа са другим документима, израђивач Извештаја не успева да препозна кључна документа и исправно идентификује обавезе које је Република Србија преузела међународним уговорима. Тако, израђивач Извештаја наводи да се <i>потписивањем Париског климатског споразума 2015. године и његовом ратификацијом у Народној скупштини 2017. године, Србија је прихватила да активно делује у правцу смањења емисије гасова са ефектом стаклене баште и преузела обавезу израде Националних енергетских и климатских планова којима ће се дефинисати циљеви декарбонизације, повећања удела ОИЕ и побољшања енергетске ефикасности</i>. Обавеза израде Интегрисаног националног енергетског и климатског плана (“ИНЕКП”) произилази из Уговора о оснивању Енергетске заједнице. Истина, ИНЕКП може бити инструмент за остваривање циљева Париског споразума, али је потпуно погрешно тврдити да обавеза његове израде проистиче из овог уговора. Израђивач Извештаја не наводи, јер очигледно то и не зна, да је одлуком Министарског савета 2021/14/MC-EnC, REGULATION (EU) 2018/1999 постала саставни део законодавства Енергетске заједнице.</p> <p>Израђивач Извештаја наводи и <i>документа у припреми</i>, али није у потпуности јасно у каквом су она односу са Стратегијом и да ли и на који начин се усклађивао са истима. Поред тога, одређена документа нису у фази припреме још од 2023.</p>			

заинтересована страна	коментар	образложење	статус	одговор
	<p>године (попут Програма прилагођавања на измењене климатске услове). Такође, неопходно је детаљно образложити у којем је Стратегија односу са ИНЕКП-ом (нарочито имајући у виду да исти није усвојен у складу са Законом о планском систему). Израђивач Извештаја, у наставку, наводи и Просторни план Републике Србије за период до 2035. године. Поред очигледног апсурда који се односи на чињеницу да се израђивач Извештаја позива на нацрт Просторног плана, али не и на Просторни план који је тренутно важећи, остаје нејасно у којем је односу Стратегија са нацртом Просторног плана у погледу циљева и мера усмерених на декарбонизацију електроенергетског сектора. Ово нарочито имајући у виду да се у самом тексту Извештаја израђивач на више места позива на информације садржане у нацрту овог документа, те се стиче утисак да је садржај Стратегије усклађиван са његовом садржином. Није јасно на који начин се Стратегија усклађивала са нацртом овог плана нити зашто се исти нашао међу документима који су релевантни за израду Стратегије. Ово нарочито имајући у виду даље планирање изградње нових термоенергетских постројења, јер њихова изградња није у складу са међународно прихваћеним обавезама у оквиру Париског споразума и дугорочним циљевима Европске уније у борби против климатских промена, које је Србија прихватила кроз процес приступања Европској унији. Наиме, нацртом Просторног плана (табела 4.1.) предвиђа се могућност изградње шест нових</p>			

заинтересована страна	коментар	образложење	статус	одговор
	<p>термоенергетских капацитета у периоду до 2035. године (ТЕНТ БЗ (750 MW), ТЕ Колубара Б (2 x 375 MW), ТЕ Костолац БЗ (350 MW), ТЕ Нови Ковин (2 x 350 MW), ТЕ Штаваљ (300 MW) и ТЕ Косово (450 MW)). Подносилац с тим у вези жели да укаже на то да је баш Министарство рударства и енергетике упутило допис од дана 02.06.2021. године, Министарству грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, у поступку израде Просторног плана, у коме наводи да “у процесу енергетске транзиције који нам предстоји...није могуће даље повећање укупних капацитета за производњу лигнита и електричне енергије из лигнита”. Министарство рударства и енергетике је нарочито истакло да је потребно кориговање текста (нацрта) Просторног плана тако да буде базиран на новој енергетској политици, те да не треба да наводи податке о укупној производњи угља, односно пројекције раста укупних капацитета за производњу угља “које нису преузете из постојеће Стратегије развоја енергетике, нити су усклађене са капацитетима за производњу електричне енергије наведеним у Просторном плану.”</p> <p>Са друге стране, израђивач Извештаја осим (непотпуног) набрајања докумената не сматра да је потребно на било који начин анализирати усклађеност Стратегије са нпр. Стратегијом нискоугљеничног развоја, ИНЕКП-ом (у погледу смањења емисија гасова са ефектом стаклене баште, повећања удела обновљивих извора енергије, циљева стратешке процене и сл.).</p>			

заинтересована страна	коментар	образложење	статус	одговор
	<p>Израђивач чак не наводи референтне вредности, те осим што утврђује да постоје одређена документа која можда могу имати одређену везу са Стратегијом он тај однос не дефинише ни на базичном нивоу. Имајући наведено у виду, чини се да израђивач Извештаја није разумео разлог зашто Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину прописује обавезу израде овог поглавља, нити сврху анализе односа Стратегије са другим документима, те се може закључити да је попуњавањем општих места покушао (неуспешно) да формално одговори захтевима који се односе на садржај Извештаја тако што ће методом случајног избора докумената који се сетио површно навести поједине прописе, планове и стратешке документе ЕУ и Републике Србије, не објашњавајући који је њихов значај за стратешку процену утицаја Стратегије на животну средину.</p>			
	<p>11.</p> <p>Извештај не садржи резултате претходних консултација са заинтересованим органима и организацијама</p> <p>Израђивач Извештаја у поглављу 1.3 наводи да ће у поступку израде Стратегије развоја енергетике и спровођења Стратешке процене, <u>биће обављене консултације са представницима заинтересованих органа и организација, у складу са одредбама члана 11. Закона о стратешкој процени утицаја</u>. Након израде нацрта Извештаја о стратешкој процени утицаја <u>биће организоване јавне консултације</u> и</p>			<p>Коментар се не прихвата. За потребе припреме документа Стратешке процене утицаја формирана је мултисекторска Радна група. Укључени су представници више десетина институција, установа и организација (министарства, ЕБРД, ПКС, невладине организације итд).</p>

заинтересована страна	коментар	образложење	статус	одговор
	<p><i>презентација СПУ где учешће могу узети заинтересоване стране, надлежни органи и јавност а њихова мишљења ће бити узета у обзир приликом израде коначне верзије Извештаја.</i> Да ли носилац израде Стратегије може да образложи како се то спроводе јавне консултације након јавне расправе? Такође, како ће се то заинтересовани органи и организације на јавној расправи о извештају о стратешкој процени утицаја на животну средину изјашњавати о припреми одлуке о изради стратешке процене утицаја? Наведене констатације, поред тога што су формално-правно немогуће, буде озбиљну сумњу у компетентност израђивача Извештаја и намере носиоца израде Стратегије. Оне такође индикују да су, барем начелно, ови актери били свесни обавезе да спроведу поступак консултација са јавношћу и заинтересованим органима и организацијама, а која је у потпуности изостала пре спровођења јавне расправе.</p> <p><i>Даље, у извештају се наводи да је процес доношења одлука, коме су претходиле презентације и дискусије, реализован на састанцима Радне групе који су се редовно одржавали и које су усвајале фазне периодичне извештаје о напредову израде документа.</i> Међутим, Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину утврђује да полазне основе садрже <u>опис резултата претходних консултација са заинтересованим органима и организацијама битне са становишта циљева и процене могућих утицаја стратешке процене.</u> Тај опис овај део Извештаја не садржи, те Извештај</p>			<p>Напомињемо да је процес израде Стратегије и Стратешке процене текао паралелно и у координацији, тако да су одржани бројни билатерални састанци као и састанци и консултације са релевантним заинтересованим странама. Радна група је усвојила периодичне извештаје и Нацрт Стратешке процене како би била упућена на јавне консултације. Обрађивачима СПУ су били доступни материјали који су разматрани у процесу израде Интегрисаног националног енергетског и климатског плана који је такође био предмет јавних консултација. Током израде СПУ за Стратегију енергетике редовно су организовани састанци са обрађивачима СПУ за ИНЕКП која је била основа за израду предметне Стратешке процене</p>

заинтересована страна	коментар	образложење	статус	одговор
	формално не задовољава услове прописане законом. Имајући у виду да израђивач Извештаја и носилац израде Стратегије нису ни обавили консултације са заинтересованим органима, организацијама и јавности јасно је зашто израђивач Извештаја није могао да попуно овај део документа.			
	<p>12.</p> <p>Израђивач Извештаја у поглављу 2.1.1 приликом описа квалитета ваздуха наводи <i>да је енергетски сектор највећи емитер гасова са ефектом стаклене баште у Србији, из кога долази 80,6% укупних емисија, од чега је најважнији подсектор енергетска индустрија, која обухвата јавну производњу електричне и топлотне енергије, рафинерије и производњу горива (што представља 70% емисија из енергетског сектора и 56% укупних националних емисија). У потрошњи доминирају фосилна горива са 87,9%.</i></p> <p>Из наведеног произилази закључак да израђивач Извештаја не разуме основне принципе емисија GHG, те да не разуме да емисије GHG нису емисије у ваздух, већ у атмосферу.</p> <p>Поред тога, израђивач Извештаја користи застарела документа, те се тако реферише на 2021. годину приликом приказа стања квалитета ваздуха, иако је Агенција за заштиту животне средине извештај о стању квалитета ваздуха у Републици Србији за 2022. годину објавила још средином октобра 2023. године, или се позива на извештај ЕПС-а о стању животне средине у овој компанији током 2022.</p>			<p>Прихвата се део коментара који се односи на податке о стању животне средине. Поменути наводи из коментара преузети су из извештаја Агенције за заштиту животне средине. Будући да је Извештај о СПУ припремљен непосредно пре публикавања последње верзије Извештаја о квалитету ваздуха у РС, подаци из текста Извештаја о СПУ се односе на 2021. годину. Сходно томе, унете су измене у тексту које се односе на последње званичне податке о квалитету ваздуха за 2023. годину Агенције за заштиту животне средине и Извештај ЕПС-а о стању животне средине за 2023. годину.</p> <p>Није тачна констатација подносиоца коментара да су подаци о мониторингу током</p>

заинтересована страна	коментар	образложење	статус	одговор
	<p>године, иако је извештај за 2023. годину доступан. Такође, подаци о мониторингу током 2023. и 2024. године доступни израђивачима Студије на званичној веб презентацији Агенције за заштиту животне средине. Забрињавајуће је да израђивач Извештаја у потпоглављу у којем идентификује тешкоће при изради Извештаја наводи да је <i>тешкоћу приликом израде СПУ представљала је чињеница недоступности података за анализу тренутног стања животне средине</i>, иако се простим претраживањем веб презентације различитих релевантних органа може утврдити да постоје различити подаци о стању животне средине које израђивач Извештаја није узео у обзир.</p> <p>Приликом приказа стања квалитета ваздуха, израђивач Извештаја доследно игнорише (не)примењивање Националног плана за смањење емисија из старих великих постројења за сагоревање, које из године у годину вишеструко прекорачују емисије сумпор-диоксида, а од 2023. године и азотних оксида (извештаји су доступни на званичној веб презентацији Енергетске заједнице имајући у виду обавезу извештавања о примени Директиве о великим ложиштима). Емисије сумпор-диоксида, након прибављања употребне дозволе за постројење за одсумпоравање димних гасова у Термоелектрани Костолац Б, не само да нису смањене, већ су 2023. године повећане у односу на 2021. и 2022. годину. Такође, први пут 2023. године су прекорачене годишње вредности за емисије азотних оксида. Израђивач Извештаја се ни на који</p>			<p>2024.године доступни израђивачима Студије на званичној веб презентацији Агенције за заштиту животне средине.</p> <p>Напомињемо да је СПУ Стратегије развоја енергетике документ који третира комплетну енергетику и енергетску инфраструктуру и не може се бавити појединачним објектима. То је обавеза која се реализује на нижем хијерархијском нивоу</p> <p>Прихвата се коментар који се односи на подпоглавље 2.1.6 Најугроженија подручја и извршена је модификација текста</p>

заинтересована страна	коментар	образложење	статус	одговор
	<p>начин не труди да идентификује ова прекорачења, а нарочито не анализира узроке и последице прекорачења емисија из термоелектрана. Предуслов за прописивање адекватних мера које ће довести до смањења негативних утицаја на животну средину јесте утврђивање ефеката примене мера до доношења нове Стратегије (нпр. Зашто су појединачни доприноси сумпор-диоксида термоелектране Костолац Б и након прибављања употребне дозволе прекорачени и то 5,76 пута више? Зашто је термоелектрана Костолац Б у 2023. години емитовала скоро 10.000 тона више сумпор-диоксида него 2022. године, упркос сличном броју радних сати? Који су ризици повезани са наведеном незаконитом праксом? Да ли то значи да се може очекивати да и друге термоелектране у којима ће постројења за рад потенцијално бити пуштена у рад неће имати очекиване ефекте на смањење емисија сумпор-диоксида у ваздух? Које су последице таквих активности? Да ли се утврђени узроци могу отклонити? и сл.). Израђивач Извештаја нигде није узео у обзир изградњу постројења за одсупоравање, њихов утицај на повећање емисија угљен-диоксида, нити њихов допринос смањењу емисија сумпор-диоксида.</p> <p>Израђивач Извештаја ни на који начин не идентификује, нити квантификује и/или квалификује, прекорачења граничних вредности емисија из постројења за сагоревање која су била у опт-оут систему, а која су незаконито наставила да спроводе активности емитујући значајне количине</p>			

заинтересована страна	коментар	образложење	статус	одговор
	<p>сумпор-диоксида, азотних оксида и прашкастих материја. Не само да их израђивач Извештаја не идентификује, већ њихово затварање 7 година након што је то законом прописано оцењује као позитивно са становишта утицаја на животну средину (?!), о чему ће више речи бити у наставку примедби и сугестија.</p> <p>Подносилац, најзад, указује да није јасно која је сврха потпоглавља 2.1.6 <i>Најугроженија подручја</i>, будући да се у истом не пружају никакве информације о угроженим подручјима, нити се анализира стање животне средине у овим подручјима, већ се Извештај само реферише на нацрт Просторног плана као референтни документ за утврђивање степена угрожености територија (?!). Додатно збуњује да се израђивач извештаја, након што није пружио информације о угроженим подручја, у потпоглављу које би требало да се бави прегледом постојећег стања животне средине у једној реченици указује да постоји <i>220 постројења за које је обавезна IPPC дозвола за рад</i>. Израђивач Извештаја улаже значајне напоре да конструкција ове реченице ни на који начин, па чак ни површно, не укаже на проблем који се односи на чињеницу да је од усвајања Закона о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине 2004. године па до децембра 2023. године, издато само 47 дозвола за постојећа постројења, од укупно 220 постројења која су обухваћена обавезом прибављања ове дозволе. Ситуација у овој области је забрињавајуће лоша. Посебно је забрињавајуће</p>			

заинтересована страна	коментар	образложење	статус	одговор
	<p>то што се показало да Република Србија нема капацитет да спроводи Закон о интегрисаном спречавању и контроли загађивања. Закон је у примени од 2004. године и од тада је крајњи рок за издавање дозвола неколико пута одлаган, без видљивих промена у капацитетима администрације и оператера који подлежу обавези прибављања интегрисане дозволе нити санкционисања оператера који су спроводили активности без интегрисаних дозвола (нпр. све термоелектране су током 2021. године спроводиле активности без најважније дозволе у области заштите животне средине, незаконито). Међутим, израђивач Извештаја не повезује наведени проблем са енергетиком, те не наводи, на пример, да скоро сва велика постројења за сагоревање не поседују интегрисану дозволу, а да је Специфичним планом имплементације директиве о индустријским емисијама као највећи изазов идентификовано усаглашавање шест термоелектрана а.д. „Електропривреде Србије” са захтевима из Директиве о индустријским емисијама, те је Србија најдуже транзиционе периоде захтевала за енергетику. Наведено, упркос схватању израђивача Стратегије, у правно-формалном смислу не може суспендовати прописе Републике Србије, а који прописују да су сва постројења, па и наведене термоелектране дужне да прибаве интегрисану дозволу до краја 2024. године. Израђивач Извештаја се, даље, уопште не бави чињеницом да није јасно како ће ова постројења, од којих многима фали</p>			

заинтересована страна	коментар	образложење	статус	одговор
	<p>основна документација за спровођење активности, попут водних и употребних дозвола, прибавити наведене дозволе до краја 2024. године. Данас, само једно старо велико постројење за сагоревање поседује (додуше незаконито издату) интегрисану дозволу. Број издатих интегрисаних дозвола, у односу на број оператера који имају обавезу прибављања дозволе, није једини критеријум којим се може мерити успешност у примени Закона о интегрисаном спречавању и контроли загађивања. Подједнако је важно обратити пажњу и на квалитет издатих дозвола, односно, усаглашеност решења о издавању интегрисаних дозвола са захтевима из закона. Није довољно да интегрисане дозволе постоје саме по себи, оне морају да испуњавају сврху због које су издате, а то је да прописују конкретне услове и мере које ће допринети смањењу загађења. Уколико дозволе не испуњавају своју основну сврху, онда оператери само „купују време“ са циљем да се задржи <i>status quo</i>, без конкретних ефеката у смислу смањења негативних утицаја на животну средину. Израђивачи Извештаја нису идентификовали да је квалитет издатих интегрисаних дозвола на забрињавајуће лошем нивоу, те да се исте издају без целокупне документације неопходне за израду и издавање овакве комплексне дозволе.</p>			
	<p>13. Општи и посебни циљеви стратешке процене утицаја нису адекватно постављени Чланом 14. Закона о стратешкој процени утицаја на</p>			<p>Коментар се не прихвата. Општи и посебни циљеви су дефинисани на основу</p>

заинтересована страна	коментар	образложење	статус	одговор
	<p>животну средину прописано да је се <i>општи и посебни циљеви стратешке процене дефинишу на основу захтева и циљева у погледу заштите животне средине у другим плановима и програмима, циљева заштите животне средине утврђених на нивоу Републике и међународном нивоу, прикупљених података о стању животне средине и значајних питања, проблема и предлога у погледу заштите животне средине у плану или програму.</i></p> <p>Израђивачи извештаја помињу релевантне националне секторске стратешке документе, уопштено, генерално, без референци на конкретне планове, програме и стратегије се мисли и описа начина на који су, имајући у виду те документе, утврдили циљеве стратешке процене утицаја. Такође, израђивачи извештаја наводе да су општи циљеви стратешке процене припремљени на основу стања животне средине, што се не може прихватити као истинита тврдња јер опис стања животне средине недостаје у овом извештају.</p> <p>Узмимо један пример. Наиме, Програм заштите ваздуха у Републии Србији за период од 2022. до 2030. године садржи циљ <u>смањења штетних утицаја на здравље услед излагања ваздуху лошег квалитета до 2030. у поређењу са 2015. годином смањењем излагања загађењу ваздуха, у исто време омогућавајући да се Република Србија усклади са регулаторним ограничењима прописаним у Европској унији за загађење ваздуха, и ограничавајући штетне утицаје на екосистеме.</u> Да би</p>			<p>релевантних националних докумената јавних политика која су наведена у подпоглављу 1.1.5. <i>Однос према другим стратешким и планским документима.</i> Преглед постојећег стања и квалитета животне средине дат је детаљно у поглављу 2.1.</p>

заинтересована страна	коментар	образложење	статус	одговор
	<p>се овај главни циљ остварио, Република Србија до 2030. године <u>треба да смањи емисије SO₂ за 92%, NO_x за 60,6%, PM₁₀ за 50,9, PM_{2.5} за 58,3%, VOC за 28,3% и NH₃ за 20,5% у поређењу са 2015. годином, што представља знатно смањење емисија. Дакле, овај документ садржи мерљиве циљеве, исказане кроз проценат смањења емисија у односу на утврђену референтну годину и рок за достизање циља за прецизно наведене загађујуће материја. Имајући у виду чл. 14. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину израђивачи овог Извештаја је требало да:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - опишу однос циљева стратешке процене са циљевима из Програм заштите ваздуха у Републици Србији; - утврде у којој мери Стратегија развоја енергетике, која је предмет стратешке процене утицаја, доприноси остварењу горе наведеног циља; - утврде индикаторе који, у најмању руку, доприносе остварењу циљева заштите животне средине на нивоу Републике (што јесу циљеви Програма заштите ваздуха); - утврде недостатке, неконзистентност са циљевима Програма заштите ваздуха, и предложи мере и активности којима ће Стратегија развоја енергетике бити усклађена са циљева заштите животне средине на нивоу Републике. <p>Ово је само један пример на основу којег можемо закључити у кој мери је овај Извештај површан,</p>			

заинтересована страна	коментар	образложење	статус	одговор
	<p>неусклађен са самим Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину и као такав не сужи сврси и циљу стратешке процене утицаја на животне средину.</p> <p>Имајући наведено у виду овај Извештај не испуњава основне критеријуме за оцену извештаја о стретшкој процени утицаја и то у погледу приказивања начина на који су дефинисани циљеви стратешке процене и изабрани одговарајући индикатори и усклађености описа стања животне средине са циљевима и индикаторима стратешке процене, а како је то утврђено Прилогом II Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину.</p>			
	<p>14.</p> <p>Индикатори за праћење остварења општих и посебних циљева су непрецизни и немерљиви</p> <p>Неопходно је било обезбедити експертски приступ приликом израде овог стратешког документа, који је изостао, а како би било могуће пратити у којој мери се примењује, а што подразумева адекватан и мерљив избор индикатора за праћење остварења општих и посебних циљева. Мерљивом индикатору претходи мерљиво дефинисан општи и посебан циљ, који укључује и мерљиву процену актуелног полазног стања. Како циљеви нису постављени на наведени начин, не чуди ни што израђивач Извештаја није ни могао да изабере и постави индикаторе у складу са прописима. Стратегија не дефинише динамику реализације мера и активности по годинама нити садржи прецизне индикаторе</p>			<p>Коментар се не прихвата.</p> <p>Избор индикатора је извршен на основу Правилника о националној листи индикатора заштите животне средине ("Сл. гласник РС", број 37/11).</p> <p>Велики број одабраних индикатора су мерљиви (t/год, број дана у току године, %, m³, ha, хиљаде динара итд)</p>

заинтересована страна	коментар	образложење	статус	одговор
	<p>помоћу којих ће се пратити ток реализације, а нарочито не садржи процене ефеката примене мера. Индикатори су описни, без утврђених циљних вредности, што онемогућава праћење реализације општих и посебних циљева, те процену да ли ће, у којој мери и у ком року циљ бити реализован. Чак и када су у питању квантитативни индикатори уопште није јасно каква је веза ових индикатора са сврхом и циљем стратешке процене утицаја? Вредности индикатора (циљне вредности нису дате) могу бити мање или веће а према тој околности овај Извештај је неутралан, што закључујемо из начина на који су индикатори утврђени. Како извештај не садржи преглед постојећег стања и квалитета животне средине то ни индикатори не указују на везу са постојећим стањем.</p> <p>Занимљиво је да израђивач Извештаја као тешкоћу приликом израде извештаја наводи да је <i>системски проблем непостојање система индикатора за процену животне средине који би одговарао процесу стратешког планирања, односно који би се у процесу СПУ могао користити за процену утицаја са великом поузданошћу. Слична ситуација је и са критеријумима за вредновање одабраних индикатора.</i> Међутим, израђивач Извештаја заборавља на већ прихваћене и дефинисане индикаторе на националном и међународном нивоу. Тако, индикатори су могли бити дефинисани у складу са индикаторима Европске агенције за заштиту животне средине. Применом ове теоријско методолошке основе</p>			

заинтересована страна	коментар	образложење	статус	одговор
	<p>урађена је и Национална листа индикатора заштите животне средине коју, такође, треба узети у обзир приликом дефинисања индикатора. Подносилац подсећа да је Србија земља кандидат за чланство у Европској унији, те би овако постављени индикатори могли да послуже приликом праћења и извештавања о напретку у овој области. Такође, израђивачи Извештаја не узимају у обзир ни циљеве, а ни индикатор одрживог развоја, који би морали бити рефлектовани у стратешким документима Републике Србије.</p> <p>Подносилац, ипак, предлаже да индикатори за праћење примене ове стратегије буду постављени композитно и то тако што ће садржати комбинацију индикатора који показују напредак у следећим областима:</p> <ul style="list-style-type: none"> - успостављање одговарајућег правног оквира кроз усвајање прописа и транспозицију правних тековина ЕУ; - примена прописа кроз надзор и санкционисање кршења прописа; - унапређење квалитета чинилаца животне средине који су резултат остваривања претходно наведених индикатора; - унапређење социо-економских показатеља и стања животне средине у складу са начелима одрживог развоја; - напредак у спровођењу прихваћених међународних обавеза, што укључује Зелену агенду, Енергетску заједницу, Европску унију и заједничке климатске акције на глобалном нивоу. 			

заинтересована страна	коментар	образложење	статус	одговор
	<p>15.</p> <p>Извештај не садржи адекватан приказ варијантних решења и приказ процене утицаја</p> <p>Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину, члан 13, став 1 (5), утврђује да полазне основе садрже <i>приказ припремљених варијантних решења која се односе на заштиту животне средине у плану и програму, укључујући варијантно решење нереализовања плана и програма и најповољније варијантно решење са становишта заштите животне средине</i>. Члан 15. Закона детаљније описује захтеве у погледу процене утицаја, а у односу на приказ варијантних решења. Директива 2001/42/ЕС у члану 5.1. утврђује да извештај о стратешкој процени утицаја садржи идентификацију, опис и евалуацију разумних (reasonable) алтернатива, узимајући у обзир циљеве и географски обухват плана. У водичу за примену Директиве 2001/42/ЕС (Implementation of Directive 2001/42 on the Assessment of the Effects of Certain Plans and Programmes on the Environment) детаљније је описано како би требало приступити представљању алтернатива/варијантних решења.</p> <p>Израђивач Извештаја, пре свега, <u>није представио све разумне алтернативе</u>. Израђивач Извештаја је морао да размотри и варијантно решење које је најповољнија са становишта заштите животне средине, а која је инкорпорисана у међународним документима које је Република Србија потписала. Наведена алтернатива подразумева варијантно решење које претпоставља да је Србија најкасније</p>			<p>Коментар се не прихвата.</p> <p>На основу искустава чланова експертског тима у изради СПУ на разним хијерархијским нивоима и за различите планове и програме, на основу консултација са обрађивачем Стратегије током њене израде и на основу Консултација са Радном групом о финалној верзији Нацрта СПУ, мишљења смо да су варијантна решења адекватно приказана и вреднована као и процена утицаја приоритетних активности дефинисаних Стратегијом у односу на дефинисане посебне циљеве у СПУ.</p> <p>Размотрена су два могућа сценарија енергетског развоја Републике Србије и приликом разматрања две варијанте укрштени су сектори Стратегије, у оквиру којих су дефинисане приоритетне активности, са постављеним циљевима</p>

заинтересована страна	коментар	образложење	статус	одговор
	<p>2050. године угљенично неутрална (не може се, како то погрешно израђивач Стратегије сматра бити у највећој могућој мери карбонски неутралан - или је држава карбонски неутрална или није). Република Србија је, потписујући Софијску декларацију о Зеленој агенди за Западни Балкан, признала Европски зелени договор као нову стратегију раста Европске уније ка модерној, климатски неутралној, ресурсно ефикасној и конкурентној економији, те се обавезала да ће заједно са ЕУ радити на циљу угљеничне неутралности европског континента до 2050. године, кроз увођење строге климатске политике и реформу енергетског и транспортног сектора, <u>а посебно</u> кроз усклађивање са Европским климатским регулаторним оквиром (EU Climate Law) који утврђује климатску неутралност континента до 2050. године, али и смањење емисија гасова са ефектом стаклене баште (GHG) од 55% до 2030. у односу на 2050. годину. Разматрајући сценарио који укључује да Србија не прихвата обавезе из Софијске декларације, Европској унији као међународном партнеру Србије шаље се порука да се у Србији разматра могућност да се прихваћене обавезе не примењују.</p> <p>Израђивач Извештаја наводи да разматра алтернативу БАУ (или Business as usual) која подразумева <i>наставак постојеће праксе у производњи и потрошњи енергије</i>. Међутим, Подносилац указује да није јасно на шта се конкретно мисли када се каже наставак постојеће праксе у производњи енергије? Да ли сценарио БАУ</p>			<p>стратешке процене утицаја. Узети су сви сектори Стратегије јер реализација приоритетних активности утиче на животну средину, социо-економски развој и правно-институционални оквир. На крају је дат само резиме вредновања варијантних решења.</p> <p>Такође, методама које се примењују за вредновање утицаја планских/стратешких решења на дефинисане посебне циљеве извршена је евалуација значаја утицаја процењена у односу на величину утицаја, просторне размере на којима се може остварити утицај и вероватноћу утицаја. Резултати су дати кроз стандардну форму табела за сваку посебну дефинисану приоритетну активност из Стратегије развоја енергетике.</p> <p>Обрађивачима СПУ су биле доступне све информације о анализама и сценаријима који су разматрани у процесу</p>

заинтересована страна	коментар	образложење	статус	одговор
	<p>који израђивач Извештаја анализира подразумева да све термоелектране, које тренутно послују незаконито, наставе са оваквим незаконитим активностима? Подносилац указује да наведени сценарио, пре свега, није разуман јер није разумно да једна држава разматра сценарио јавних политика који подразумева да се не примењују прописи и не спроводе прихваћене међународне обавезе. Израђивач Извештаја потврђује закључке Подносиоца те наводи да сценарио С <i>подразумева примену низа мера у складу са обавезама из Уговора о оснивању Енергетске заједнице, односно постепено повлачење термоблокова и повећање учешћа обновљивих извора енергије, као и повећање енергетске ефикасности. Као резултат наведених мера неминовно ће доћи до позитивних утицаја на квалитет животне средине и социо-економски развој Републике Србије. Дакле, недвосмислено се може закључити да је сценарио С заправо сценарио који подразумева сценарио без додатних мера, док сценарио са додатним мерама не постоји, а самим тим ни сценарио који је најповољнији са становишта заштите животне средине.</i></p> <p>Сценарио С, са друге стране, представља сценарио који израђивач Извештаја <i>промовише</i> (!?!). Тако, израђивач Извештаја наводи да сценарио С представља енергетски развој који ова Стратегија <i>промовише</i>. Промене интензитета и структуре енергетске производње и потрошње према трајекторијама које дефинише Сценарио С обезбеђују у пуној мери испуњење циљева</p>			<p>израде Интегрисаног националног енергетског и климатског плана и који су били подлога за Стратегију, Такође, СПУ која је урађена за ИНЕКП је била полазна основа за израду предметне Стратешке процене утицаја</p>

заинтересована страна	коментар	образложење	статус	одговор
	<p><i>енергетског развоја Републике Србије до 2040. године. Све мере и активности предложене Стратегијом суштински за циљ имају трансформацију енергетског сектора према овом сценарију.</i> Пре свега, чини се да израђивач Извештаја није разумео да је његова улога да разматра варијантна решења, а не да их промовише. Даље, из Извештаја се може закључити да су већ све одлуке донете, те се може закључити да се консултовање са јавношћу врши искључиво из формалних разлога, а не да би им се пружила могућност да учествују у процесу доношења одлука, односно да утичу на избор решења садржаних у Стратегији. Дакле, израђивач Извештаја и носилац израде Стратегије су јавности представиле два варијантна решења, од којих оба подразумевају неусклађивање са националним и међународним оквиром, а само се интензитет и степен кршења прописа разликује.</p> <p>Из табела у потпоглављу 4.2. <i>Евалуација карактеристика и значаја утицаја</i> није могуће схватити шта израђивач Извештаја подразумева под утицајима, шта под последицама тих утицаја. Израђивач Извештаја на неколико места експлицитно изражава став и "закључује" да нешто има позитиван утицај (из изнетих података). Подносилац указује да на основу приказаних података у Извештају није могуће донети такав (тачније било какав закључак) јер израђивач извештаја уопште не евалуира могуће утицаје на животну средину.</p>			

заинтересована страна	коментар	образложење	статус	одговор
	<p>Ипак, највећи недостатак представља чињеница да израђивач Извештаја, не само да разматра незаконити рад термоелектрана Морава и Колубара А, већ незаконит продужетак рада ових термоенергетских објеката оцењује као позитиван са аспекта заштите животне средине (?!). Чланом 4 (3) Директиве о великим ложиштима у вези са тачком 3 Анекса II Уговора о оснивању Енергетске заједнице, као и члана 3. Одлуке Министарског савета Енергетске заједнице број О/2013/05/МС-ЕпС, уговорне стране су обавезне да остваре значајно смањење емисија из постојећих великих постројења почев од 01. јануара 2018. године па надаље. У поменутом члану, Директива о великим ложиштима оставља уговорним странама могућност изузимања од примене става 3, а то је непримењивање овог става на постројења која су у систему дерогације (ОПТ-ОУТ опција) и то у случају да (кумулативно): 1. оператер постројења достави писану изјаву у којој се обавезује да ће у периоду од 1. јануара 2018. године до најкасније 31. децембра 2023. године постројење радити максимално 20.000 радних сати, и 2. да то одобри Министарски савет Енергетске заједнице.</p> <p>Република Србија ја транспоновала предметне обавезе у свој правни систем кроз Закон о заштити ваздуха и Уредбу о граничним вредностима емисија загађујућих материја у ваздух из постројења за сагоревање ("Сл. Гласник РС", бр. 6/16 и 67/21)(„Уредба“). Чланом 5. став 1. Уредбе прописано је да се на стара велика постројења за</p>			

заинтересована страна	коментар	образложење	статус	одговор
	<p>сагоревање (постројења која поседују употребну дозволу или грађевинску дозволу издату пре 01.07.1992. године или која су пуштена у рад пре 01.07.1992. године) примењују граничне вредности емисија загађујућих материја из Прилога 1 под А), док је чланом 6. став 1. прописано да надлежни орган може изузети стара велика постројења за сагоревање од примене граничних вредности емисија загађујућих материја из члана 5. ове Уредбе и обавеза утврђених Националним планом за смањење емисија из старих великих постројења за сагоревање под следећим условима:</p> <p>1) да оператер старог великог постројења најкасније до 30. јуна 2016. године достави надлежном органу прелиминарну писану изјаву потписану и оверену од стране одговорног лица да постројење у периоду од 1. јануара 2018. године до 31. децембра 2023. године неће радити више од укупно 20 000 радних часова, а коначну писану изјаву потписану и оверену од стране одговорног лица, са листом постројења, која може садржати само она постројења која су претходно била пријављена у прелиминарној писаној изјави, оператер је дужан да достави најкасније до 1. јуна 2017. године;</p> <p>2) да оператер сваке године, најкасније до 31. јануара текуће године за претходну календарску годину, достави Агенцији за заштиту животне средине извештај о утрошеном и неутрошеном времену који је намењен за преостали радни век постројења за сагоревање.</p> <p>Ставом 2. истог члана закона прописано је да <i>ако у</i></p>			

заинтересована страна	коментар	образложење	статус	одговор
	<p>периоду од 1. јануара 2018. године до 31. децембра 2023. године постројење за сагоревање утроши 20 000 радних часова, а настави са радом после 1. јануара 2024. године, емисије у том случају <u>морају бити у складу са прописаним граничним вредностима емисија из Прилога 1. под В) ове уредбе</u>. Нити једна термоелектрана која је у опт-оут режиму није усаглашена са наведеним граничним вредностима, а што је утврдила и инспекција Министарства заштите животне средине. Због наведених незаконитости, и Секретаријат Енергетске заједнице је покренуо поступак против Србије. Међутим, израђивач Извештаја утврђује позитивне утицаје незаконитог рада термоелектрана на животну средину.</p> <p><u>Утицаји производње електричне енергије спаљивањем лигнита уопште нису процењени.</u> Израђивач Извештаја нигде није представио процену утицаја рада термоенергетских објеката, који остају у употреби, до 2030, 2040. и 2050. године иако Стратегија садржи податке о објектима који ће остати у раду до и након 2050. године. Израђивач Извештаја ни на који начин не утврђује утицаје вишеструког прекорачења дозвољених емисија на годишњем нивоу из термоелектрана обухваћених НЕРП-ом. Површно и недовољно прецизно процењени су и утицаји на друге чиниоце животне средине. Израђивач Извештаја није представио анализу утицаја предложених варијантних решења на животну средину и здравље људи. Протокол о стратешкој процени утицаја на животну средину уз</p>			

заинтересована страна	коментар	образложење	статус	одговор
	<p>Конвенцију о процени утицаја на животну средину у прекограничном контексту захтева да се <i>потреба да се заштити и побољша здравље људи узме у обзир као саставни део стратешке процене утицаја на животну средину</i>. Процена утицаја варијантних решења на здравље, као ни процена утицаја на здравље људи уопште, није разматрана у овом Извештају.</p> <p>Приликом анализе сценарија С Израђивач Извештаја не нуди критичку анализу, из перспективе процене утицаја на животну средину, већ брани и “промовише” овај сценарио, иако му то није задатак.</p> <p>Поред тога, у анализи овог сценарија израђивач Извештаја приказује нетачне податке о <i>просторним размерама утицаја</i>, те тврди да су одређени утицаји локалног и регионалног карактера, иако се исти налазе на листи пројеката у Анексу I и II, Закона о потврђивању протокола о стратешкој процени утицаја на животну средину уз конвенцију о процени утицаја на животну средину у прекограничном контексту, те је јасно да исти имају прекограничне утицаје.</p> <p>Ни на који начин израђивач Извештаја не нуди процену утицаја изградње, рада и уклањања нуклеарних електрана на животну средину иако наводи да <i>изградња и пуштање у рад нуклеарног постројења може бити разматрана након 2045. године</i>. Израђивачу Извештаја се не чини неразумним разматрање изградње објекта чија је изградња законом забрањена.</p>			

заинтересована страна	коментар	образложење	статус	одговор
	<p>Израђивач Извештаја ни на који начин не разматра утицаје на животну средину који настају коришћењем природног гаса као замене за угљь иако у стратешкој процени утицаја истиче да је <i>упоредо са проширењем транспортног система, потребно је даље развијати дистрибутивни систем и стварати услове за веће коришћење природног гаса у широкој потрошњи</i>, те паушално наводи да ће доћи до позитивних ефеката на животну средину. Израђивач Извештаја не даје приказ процењених утицаја овог варијантног решења повољних са становишта заштите животне средине са описом мера за спречавање и ограничавање негативних, односно увећање позитивних утицаја на животну средину. То чини површно и без икаквог образложења за своје закључке.</p> <p>Израђивач Извештаја, даље, иако у Стратегији наводи да је <i>потребно размотрити и примену технологија за прикупљање и складиштење угљендиоксида</i>, као и водоника пропушта да у Извештају анализира оправданост ових решења и њихове утицаје на животну средину.</p> <p>У Извештају се наводи да ће се <i>на основу вредновања добити могућност избора најповољнијег варијантног решења и формирања јединствене интегрисане Стратегије развоја енергетике, у складу са концептом одрживог развоја, где је очување природе и животне средине један од важнијих услова за квалитетан живот у будућности</i>. Међутим, Извештај не садржи анализу</p>			

заинтересована страна	коментар	образложење	статус	одговор
	варијантних решења. како то захтева Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину, те формално не задовољава законом прописани садржај.			
	<p>16.</p> <p>Извештај не садржи адекватан приказ процене утицаја.</p> <p>Чланом 12. став 2 (3) Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину, прописано је да <i>извештај садржи нарочито – процену могућих утицаја са описом мера предвиђених за смањење негативних утицаја на животну средину.</i> С тим у вези, Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину, дефинише нужне елементе које је потребно да Извештај садржи, а који се односе на процену могућих утицаја плана и програма, па је у члану 15 (4)(5) Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину, прописано да <i>процена могућих утицаја плана и програма на животну средину садржи следеће елементе: 4) начин на који су при процени утицаја узети у обзир чиниоци животне средине укључујући податке о: ваздуху, води, земљишту, клими, јонизујућем и нејонизујућем зрачењу, буци и вибрацијама, биљном и животињском свету, стаништима и биодиверзитету; заштићеним природним добрима; становништву, здрављу људи, градовима и другим насељима, културно-историјској баштини, инфраструктурним, индустријским и другим објектима или другим створеним вредностима; 5) начин на који су при</i></p>			Коментар се не прихвата. Одговор је дат у претходном ставу

заинтересована страна	коментар	образложење	статус	одговор
	<p><i>процени узете у обзир карактеристике утицаја: вероватноћа, интензитет, сложеност/реверзибилност, временска димензија (трајање, учесталост, понављање), просторна димензија (локација, географска област, број изложених становника, прекогранична природа утицаја), кумулативна и синергијска природа утицаја.</i></p> <p>Имајући у виду наведено, Подносилац указује да Извештај о стратешкој процени утицаја Стратегије развоја енергетике до 2040. године са пројекцијама до 2050. године нема све елементе прописане законом, не садржи поглавља и информације које се односе на наведене елементе Извештаја, а који су прецизно наведени у члану 15. (4)(5) Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину.</p> <p>Најзад, у потпоглављу 4.4 <i>кумулативни и синергетски ефекти</i> израђивач Извештаја паушално и површно идентификује да ће ових утицаја бити, и то само у односу на одређене изворе загађујућих емисија, али исте не анализира, не квалификује нити квантификује, а нарочито не прописује мере које ће их отклонити или умањити.</p>			
	<p>17.</p> <p>Поглавље 4.3. Резиме значајних утицаја Стратегије садржи неразумљиве и паушалне констатације које не би требало да се налазе у извештају о стратешкој процени утицаја</p> <p>Израђивач Извештаја у поглављу 4.3, у којем би требало да резимира значајне утицаје стратегије <u>на животну средину</u>, наводи да се <i>уласком нових</i></p>			<p>Коментар се делимично прихвата само у делу резимирања утицаја на животну средину на основу вредновања и текст је делимично допуњен.</p> <p>Коментар да Извештај о СПУ</p>

заинтересована страна	коментар	образложење	статус	одговор
	<p><i>термоблокова очекују се позитивни утицаји у контексту подстицања економског развоја и смањења зависности од увоза енергената. Израђивач Извештаја излази из своје улоге и те оправдава политичке одлуке које немају везе са стратешком проценом утицаја на животну средину. Уместо да исказује своја уверења о економском развоју Израђивач Извештаја је требало да мере и политике процењује у односу на циљеве заштите животне средине и одрживог развоја и њиховог могућег утицаја на животну средину.</i></p> <p>Такође, резиме садржи и бројне паушалне, непотпуне и нетачне наводе који јавност могу навести на погрешан закључак о утицајима Стратегије на животну средину. Тако, прва реченица у поглављу јесте да се на основу евалуације могућих утицаја закључује да ће имплементација Стратегије развоја енергетике имати значајан број стратешки значајних позитивних утицаја и мањи број негативних импликација у простору и животној средини. Већина негативних утицаја је локалног карактера у смислу просторне дисперзије утицаја.</p>			<p>оправдава политичке одлуке није прихватљив јер су Стратегија развоја енергетике и Извештај о СПУ базирани на резултатима и сценаријима анализираним и дефинисаним у процесу израде Интегрисаног националног енергетског и климатског плана, припремани су паралелно и спроведен је процес консултација и за ИНЕКП и за Стратегију</p>
	<p>18.</p> <p>Поглавље 4.5. Опис мера за спречавање и смањење негативних и повећање позитивних утицаја на животну средину” не кореспондира у потпуности са поглављем “4.2. Евалуација карактеристика и значаја утицаја.</p> <p>Предложене „мере” , осим што су паушално и</p>			<p>Коментар се делимично прихвата.</p> <p>Мере заштите и смернице које су дефинисане највећим делом се односе и на негативне утицаје евидентиране поглављем 4.2.</p>

заинтересована страна	коментар	образложење	статус	одговор
	неодређено постављене не тичу се конкретних негативних утицаја евидентираних поглављем 4.2.			У тексту је извршена одређена допуна мера заштите
	<p>19.</p> <p>У поглављу 4.5. Опис мера за спречавање и смањење негативних и повећање позитивних утицаја на животну средину, наведене Опште смернице и мере заштите су недовољно прецизне и исувише опште.</p> <p>Врло је незадовољавајућ ниво детаљности ових смерница, а о „мерама“ заштите животне средине практично се не може ни говорити.</p> <p>Примера ради овде се не помиње нити једна надлежна институција или други stakeholder у чијем домену се планира спровођење мера заштите.</p>			<p>Коментар се прихвата.</p> <p>Поглавље 4.5. <i>Опис мера за спречавање и смањење негативних и повећање позитивних утицаја на животну средину</i> је допуњено одређеним бројем мера и смерница. Ниво детаљности је остао стратешки (у домену јавних политика) јер се ради о националном и свеобухватном стратешком документу</p>
	<p>20.</p> <p>Поглавље 5. Смернице за израду стратешких процена на нижим хијерархијским нивоима и процене утицаја пројеката на животну средину, није са методолошке тачке гледишта исправно написано.</p> <p>По правилу, овим поглављем израђивач студије „подучава“ неуре представнике јавности о томе да ће се за стратешке и планске документи нижих нивоа радити извештаји о СПУ. Такође, констатује се да ће појединачни пројекти на нивоу израде техничке документације бити предмет студија о процени утицаја (ако се установи да је неопходна).</p> <p>Подносилац сматра да је ово сасвим промашен приступ. Улога различитих извештаја о СПУ јесте да конкретизује одређене проблеме са становишта</p>			<p>Коментар се не прихвата.</p> <p>У поглављу су дате смернице за ниже хијерархијске нивое. На нивоу кровног стратешког документа каква је Стратегија развоја енергетике Републике Србије и у којој нису дефинисани тачни временски хоризонти имплементације стратешких активности није могуће тачно одредити детаљну разраду СПУ а посебно не прописивање изради студија Процена утицаја јер је процедура приступању или неприступању изради ПУ</p>

заинтересована страна	коментар	образложење	статус	одговор
	<p>процене утицаја, а потом да на исте укаже, односно да обавезе ниже хијерархијске нивое на разматрање истих. Примера ради, ако се евидентирају кумулативни утицаји на ширем плану, њихово дубље разматрање на нивоу ПУ треба бити прописано овим поглављем.</p>			<p>прописана Законом о процени утицаја, како је и наведено у овом поглављу. Разрада Стратегије развоја енергетике вршиће се Програмом за остваривање Стратегије развоја енергетике Републике Србије за коју ће бити потребно изградити Стратешку процену утицаја</p>
	<p>21.</p> <p>Поглавље “8. Приказ начина одлучивања” није написан у складу са Законом о стратешкој процени утицаја, односно у овом поглављу је у потпуности промашена суштина одредбе садржане у члану 12, став 2 тачка 7 Закона</p> <p>Члан 12, став 2 тачка 7 Закона о СПУ, прописује да извештај садржи нарочито: „приказ начина одлучивања, опис разлога одлучујућих за избор датог плана и програма са аспекта разматраних варијантних решења и приказ начина на који су питања животне средине укључена у план или програм”.</p> <p>Овде су пружене оквирне информације о томе да јавност има могућност подношења примедби, као и да ће у неком од наредних корака те примедбе бити узете у обзир.</p>			<p>Коментар се делимично прихвата.</p> <p>Поступак одлучивања је дефинисан чл.18-22 Закона о стратешкој процени утицаја и приказан је у поглављу 8. Делимично је конкретизован текст овог поглавља у циљу бољег разумевања</p>
	<p>22.</p> <p>Извештај не садржи приказ смерница за ниже хијерархијске нивое</p> <p>Подносилац указује да је чланом 16. Закона о</p>			<p>Коментар се не прихвата.</p> <p>Стратешка процена дефинише смернице за ниже хијерархијске нивое, и то:</p>

заинтересована страна	коментар	образложење	статус	одговор
	стратешкој процени утицаја на животну средину, прописано да <i>извештај о стратешкој процени садржи разрађене смернице за планове или програме на нижим хијерархијским нивоима које обухватају дефинисање потребе за израдом стратешких процена и процена утицаја пројеката на животну средину, <u>одређују аспекти заштите животне средине</u> и друга питања од значаја за процену утицаја на животну средину планова и програма нижег хијерархијског нивоа</i> . Подносилац истиче да Извештај не садржи ништа од наведеног.			СПУ за планску документацију капиталних енергетских објеката и енергетске инфраструктуре, односно Студије процене утицаја приликом израде техничке документације. Разрада Стратегије развоја енергетике вршиће се Програмом за остваривање Стратегије развоја енергетике Републике Србије за коју ће бити потребно изградити Стратешку процену утицаја
	23. Чланом 17. став 1 Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину, прописано је да програм праћења стања животне средине у току спровођења плана и програма садржи опис циљева плана и програма, индикаторе за праћење стања животне средине, права и обавезе надлежних органа, поступање у случају појаве неочекиваних негативних утицаја и друге елементе у зависности од врсте и обима плана и програма. Имајући у виду недостатке у погледу избора индикатора, а на које је указао у претходном делу, Подносилац указује да не чуди што програм праћења није израђен у складу са Законом о стратешкој процени утицаја. Извештај, са друге стране, уопште не садржи поступање у случају појаве неочекиваних негативних утицаја.			Коментар се прихвата. Извештај о Стратешкој процени утицаја је допуњен подпоглављем <i>Поступање у случају појаве неочекиваних негативних утицаја</i>

заинтересована страна	коментар	образложење	статус	одговор
	<p>24.</p> <p>Извештај који је представљен на јавном увиду формално и садржински не задовољава стандарде и захтеве Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину. Овај документ, који више личи на белешке него на извештај о стратешкој процени утицаја на животну средину није ни требало да се појави на јавном увиду јер се коментарима и примедбама не може поправити нити унапредити.</p>			<p>Коментар се не прихвата. Извештај о СПУ је припремљен у складу са одредбама Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину ("Сл. гласник РС", бр.135/2004 и 88/10) и Одлуке о изради стратешке процене утицаја Стратегије развоја енергетике на животну средину објављене у Службеном гласнику ("Сл. Гласник РС", бр.97/2021)</p>
Републички завод за статистику	<p>25.</p> <p>РЗС је сагласан и нема примедба на документ Извештај о стратешкој процени утицаја нацрта Стратегије развоја енергетике до 2040.године са пројекцијама до 2050.године на животну средину</p>			<p>Коментар који не захтева одговор</p>
UNICEF - Дечији фонд Уједињених нација	<p>26.</p> <p>У оквиру стратешке процене утицаја Стратегије енергетске политике, неопходно је спровести процену утицаја на децу како би се обезбедило да се специфичне потребе и рањивост деце адекватно узму у обзир. Деца су посебно рањива на последице енергетске политике, као што су загађење, промене у животној средини и економски утицаји, што може имати дугорочне последице за њихово здравље и развој. Проценом утицаја на децу омогућава се идентификација и ублажавање потенцијалних ризика, осигурава социјална праведност и равнотежа, те се унапређује ефикасност и</p>			<p>Коментар се не прихвата. Уз потпуно разумевање коментара предмет Извештаја о СПУ је, између осталог, здравље целокупног становништва при чему није било могућности, нити података, да се издвоји само дечја популација</p>

заинтересована страна	коментар	образложење	статус	одговор
	одрживост стратегије. Ово такође помаже у усклађивању са међународним стандардима и препорукама, гарантујући да енергетска стратегија не само да минимизирају негативне последице, већ и да подрже здравље и добробит деце			
	<p>27.</p> <p>Препоручује се да се у оквиру СПУ области “Здравље становништва” (стр. 55), као специфичан циљ унесе: “Смањење утицаја енергетског сектора на здравље деце”. Ово укључује смањење изложености деце и праћење и смањење учесталости обољења која су повезана са типовима загађења пореклом из енергетског сектора, међу децом која живе у близини енергетских објеката. Укратко, то обезбеђује фокусирано деловање, заштиту најрањивијих чланова друштва, те омогућава боље праћење и евалуацију здравља и благостања деце која живе у близини енергетских објеката</p>			<p>Коментар се не прихвата</p> <p>Дефинисан је специфичан циљ који је свеобухватан и укључује и дечју популацију: <i>Смањити утицај енергетског сектора на здравље становништва</i></p>
	<p>28.</p> <p>Како би се заштитило здравље деце, важно је прилагодити индикаторе у оквиру Стратешке процене утицаја. Препоручује се увођење специфичних мера заштите у подручјима где се деца често налазе, као што су школе, вртићи и игралишта, како би се смањила изложеност загађењу ваздуха. Посебно треба пратити индикаторе као што су: 1) Проценат деце изложених повећаном загађењу ваздуха; 2) Учесталост респираторних обољења код деце у близини енергетских објеката; 3) Анализирати утицај развојних пројеката на дечје здравље. Мишљења смо да у делу који је посвећен индикаторима (стр. 55), у делу који се односи на здравље треба предвидети и показатељ који је узрасно специфичан, односно указује на утицај промена у читавој средини на здравље деце</p>			<p>Коментар се не прихвата</p> <p>Дефинисана су три индикатора која су свеобухватна и укључују и дечју популацију</p>

заинтересована страна	коментар	образложење	статус	одговор
	<p>29.</p> <p>Такође, препоручујемо да се као специфичан циљ у оквиру СПУ области „Социјални развој“ (стр. 55) уврсти „Повећање приступа квалитетном образовању и здравству за децу у подручјима погођеним активностима у енергетском сектору“. Овај циљ би могао бити праћен кроз следеће индикаторе: 1) Проценат школа и здравствених установа са унапређеном инфраструктуром и опремом; 2) Број нових здравствених програма намењених деци погођеној активностима у енергетском сектору; 3) Број активности усмерених на повећање компетенција деце и младих и запослених у образовању у области енергетске ефикасности и одрживог развоја и 4) Број деце која су привремено или трајно прекинула образовање због последица активности у енергетском сектору. Ови индикатори омогућавају свеобухватно праћење напретка у побољшању образовних и здравствених услова за децу у погођеним областима</p>			<p>Коментар се делимично прихвата.</p> <p>У текст Извештаја (стр.57) унети су предложени индикатори у оквиру посебног циља "Побољшати квалитет живота становништва". Наведени посебни циљ је свеобухватнији од предложеног јер приступ квалитетном образовању и здравству за децу се може подвести под побољшање укупног квалитета живота</p>
	<p>30.</p> <p>У вези нацрта Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину, у делу 1.1.5. Однос према другим стратегијама и планским документима (стр. 17), недостаје реферисање на Стратегију јавног здравља у Републици Србији за период 2018 – 2026 , која у областима деловања, између осталог, подразумева и разматрање животне средине и здравља</p>			<p>Коментар се прихвата</p> <p>У текст Извештаја (стр.22) унета је поменута Стратегија јавног здравља</p>
Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде - Љиљана Дудуковић	<p>31.</p> <p>У делу 2.2.7. <i>Утицај ветропаркова на птице и следе мишеве</i>, недостаје анализа утицаја на опрашиваче, утицаја на животно станиште, утицаја буке, могућност појава акцидентних ситуација посебно оних који изазивају пожаре...</p>			<p>Коментар се прихвата</p> <p>У текст Извештаја (стр.53) унет је предлог из коментара.</p>

заинтересована страна	коментар	образложење	статус	одговор
	<p>32.</p> <p>У делу 2.2.8. Утицај соларних електрана на промене и коришћење земљишта и визуелно-естетски доживљај нема речи о утицају соларних електрана изузев што је речено да су, према досадашњим истраживањима, промена земљишта и његово заузимање, сигурно две категорије које су најподложније негативним утицајима фотонапонских електрана.</p>			<p>Коментар се прихвата</p> <p>У текст Извештаја (стр. 53 и 54) унет је предлог из коментара</p>
	<p>33.</p> <p>У делу 4.5. Опис мера за спречавање и смањење негативних и повећање позитивних утицаја на животну средину,</p> <p>пored заштите пољопривредног земљишта и вода потребно је уврстити мере заштите пољопривредне производње и то од свих негативних утицаја не само у смислу процуривања бушотинског флуида (нафте, гаса и воде)</p>			<p>Коментар се прихвата</p> <p>У текст Извештаја (стр.79) унет је предлог из коментара</p>
Ministry of Environment, Waters and Forests of Romania	<p>34.</p> <p>Анализом достављених докумената, у документу Стратегије енергетике идентификована су четири циља са потенцијалним утицајем на здравље румунског становништва, односно: Хидроелектрана Ђердап III (страна 40), Прикључење на гасну мрежу преко интерконекције Мокрин-Арад (страна 61), Трансбалкански електроенергетски коридор (страна 41), CSE северни коридор (страна 41). За ова четири циља, у SEA извештају, потребно је укључити информације о утицају на здравље људи, мерама за обезбеђивање адекватног нивоа здравствене заштите опште популације и мерама које се предузимају да се ограничи изложеност опште популације електромагнетним пољима од 0 Hz до 300GHz</p>			<p>Коментар се делимично прихвата.</p> <p>У Извештају о СПУ вишекритеријумском анализом су вредноване наведене активности (број 2 – ХЕ Ђердап III, број 4 – преносни електроенергетски системи, број 14 – гасне интерконекције) у односу на посебне циљеве СПУ, између осталих и посебан циљ бр.9 Смањити утицај енергетског сектора на здравље становништва. На тај начин су адекватно дате</p>

заинтересована страна	коментар	образложење	статус	одговор
				информације о утицају на здравље људи. Текст СПУ је допуњен предложеним мерама заштите
	<p>35.</p> <p>Узимајући у обзир одсуство техничких детаља, национални државни органи не могу проценити утицај на безбедан рад Cernavoda NPP, односно утврдити утицај на капацитет за обезбеђивање расхладне воде за блокове у изградњи/у раду на локацији Cernavoda NPP. Надлежни органи истичу да било каква хидротехничка изградња на Дунаву (укључујући Ђердап 3) не сме негативно да утиче на расхладни ток за истовремени рад 4 нуклеарна реактора Cernavoda NPP</p>			Коментар, не захтева се одговор
	<p>36.</p> <p>Изградња две планиране хидроелектране (Бистрица и Ђердап) са пумпним акумулацијама би позитивно утицала на подстицање привредног развоја, смањење зависности од увоза енергије и повећање коришћења обновљивих извора енергије. Негативан утицај могао би бити на хидролошки режим водотока и ихтиофауне. Стратегија развоја енергетике Републике Србије до 2040. године, са пројекцијама до 2050. године, не даје довољно техничких информација на основу којих би се могао утврдити утицај будућих инвестиција на еколошки фактор вода, односно документ не приказује одговарајућу еколошку класификацију</p>			Коментар, не захтева се одговор
	<p>37.</p> <p>У вези са тачком 6.2. Индикатори за мониторинг животне средине (стр. 76), са освртом на компоненту воде, анализа треба да обухвати и</p>			Коментар се прихвата. Додат је биолошки индикатор статуса вода који

заинтересована страна	коментар	образложење	статус	одговор
	биолошке индикаторе у низу индикатора животне средине, с обзиром на њихову релевантност и значај у контексту анализе стања и ефеката на животну средину			се користи за оцену нивоа органског загађења
	<p>38.</p> <p>Имајући у виду информације о могућем значајном негативном прекограничном утицају које се налазе на страни 62. табела Изградња РХЕ „Бистрица” (628 MW) до 2032. године и РХЕ „Ђердап 5” (1.800 MW) до 2040. године и на страни 64. табела Повећање учешћа ОИЕ (посебно ветра и сунца) у производњи електричне и топлотне енергије. У 2030. години минимална укупна инсталисана снага 3,5 GW, односно минимална укупна снага 10,97 GW у 2040. години, сматрамо да извештај SEA треба да детаљно описује прекогранични утицај на заштићена природна подручја, биодиверзитет и хидролошки режим</p>			<p>Коментар се не прихвата.</p> <p>У Извештају о СПУ је идентификован потенцијални негативан утицај наведених објеката у односу на 15 посебних циљева СПУ и дате су одговарајуће опште мере заштите животне средине. За детаљнију процену утицаја потребно је имати техничке и технолошке карактеристике објеката које тренутно нису доступне.</p> <p>Производња из будућих ХЕ и ОИЕ је само претпоставка, која ће током времена да се мења како се буде ближила реализација појединачних пројеката, и за сваки конкретни пројекат се ради посебна пројектна техничка документација.</p> <p>Детаљнија разрада ће уследити кроз законом прописану процедуру израде СПУ на нижим хијерархијским нивоима и студија процена утицаја на животну средину у поступку добијања дозвола.</p>

заинтересована страна	коментар	образложење	статус	одговор
	39. Потребне су додатне информације за попуњавање тачке 9 – Закључци Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину, како би се истакао могући утицај на животну средину и мере за смањење овог утицаја			Коментар се прихвата. Допуњен је текст у поглављу 9. <i>Приказ закључака Извештаја о СПУ на животну средину</i>
Министарство за просторно уређење, грађевинарство и екологију Републике Српске	40. Имајући у виду да је у Извештају о стратешкој процени утицаја на животну средину истакнута важност и значај регионалне сарадње, Министарство за просторно уређење, грађевинарство и екологију Републике Српске ће везано за област заштите животне средине у прекограничном контексту пружити подршку истима и активно учествовати у њиховој реализацији те даје се позитивно мишљење на Извештај о стратешкој процени утицаја Стратегије развоја енергетике Републике Србије до 2040.године са пројекцијама до 20250.године на животну средину			Коментар који не захтева одговор
Министарство заштите околиша и зелене транзиције Републике Хрватске	41. Стратегија, као и пратећа стратешка студија у деловима који се односе на квалитет ваздуха су коректно написане, с обзиром на то да је наглашено да стратешка студија садржи преглед садашњег стања квалитета ваздуха и процене могућих утицаја на околину. У стратешку студију предлаже се уврстити, с обзиром на то да је Република Србија странка LRTAP Конвенције, податке и трендове емисија загађујућих материја у ваздух			Коментар се не прихвата. У Стратешкој процени утицаја представљени су резултати постојећег стања квалитета ваздуха. Податке и трендове прати Агенција за заштиту животне средине у складу са Програмом заштите ваздуха у Републици Србији за период од 2022. до 2030. године са акционим планом ("Сл. Гласник РС", бр.140/22) и нису предмет Стратегије развоја енергетике

заинтересована страна	коментар	образложење	статус	одговор
	<p>42.</p> <p>У стратешкој студији није обрађено питање климе и климатских промена, као ни њиховог утицаја услед спровођења Стратегије. Нису анализирани очекиване климатске промене и могући негативни/позитивни утицаји, такође није израђена процена утицаја климатских промена на активности предвиђене Стратегијом. У контексту енергетског система важно је сагледати јачање отпорности преносне мреже, јачање отпорности дистрибутивне мреже, као и јачање отпорности целокупног електроенергетског система на климатске промене. У задње време смо сведоци све учесталијих нестабилности националних енергетских система што значајно утиче и на енергетске системе суседних земаља, стога је важно подстицати убрзани развој капацитета за праћење и брзо отклањање негативних последица климатских утицаја на електроенергетски систем. Постојећи капацитети за производњу електричне и топлотне енергије су под све већим утицајем климатских промена те је нужно јачање њихове отпорности на климатске промене. Утицај Стратегије на климатске промене је обрађен те је констатовано да гледајући кумулативни учинак повећање емисија гасова са ефектом стаклене баште неће бити значајан на нивоу Републике Србије</p>			<p>Коментар се не прихвата. У области Стратешке процене утицаја "Ваздух" дефинисан је општи циљ <i>"Заштита квалитета ваздуха и смањење утицаја на климатске промене"</i>, одређен посебан циљ као и индикатори а затим је извршена процена утицаја Стратегијом дефинисаних приоритета у односу на овај циљ.</p> <p>Климатске промене су разматране у Интегрисаном националном енергетском и климатском плану Републике Србије (ИНЕКП) за период до 2030. са визијом до 2050. са којом је предметна Стратешка процена усаглашена. Као што је и наведено, утицај Стратегије развоја енергетике на климатске промене је обрађен и закључено је да кумулативни учинак повећања емисија GHG неће бити значајан на нивоу Републике.</p>
<p>Центар за животну средину (Center for Environment), Бања Лука</p>	<p>43. (исто као бр.7)</p> <p>Израђивач Нацрта је требао да наведе изворе за сваки од података и информација у Извјештају. Потребно је да се у документу овог типа јасно, неводсмислено и транспарентно наведу извори на</p>			<p>Коментар се прихвата. За све изворе графиконе, табеле и слике наведена је литература тј извор података</p>

заинтересована страна	коментар	образложење	статус	одговор
	основу којих су анализе спроведене и на којима се заснивају одређене тврдње и процјене			
	<p>44. (исто као бр.9)</p> <p>Прекограничне консултације нису спроведене у складу са Протоколом о стратешкој процени утицаја на животну средину ЕСПОО Конвенције. Према члану 10.1. Закона о потврђивању Протокола о стратешкој процени утицаја на животну средину уз конвенцију о процени утицаја на животну средину у прекограничном контексту ("Сл. гласник РС - Међународни уговори", бр. 1/10) ("Закон о потврђивању протокола") када Страна поријекла сматра да примјена плана или програма вјероватно има значајне прекограничне посљедице на животну средину и здравље, или ако Страна која ће вјероватно бити значајно погођена то затражи, Страна поријекла ће што је раније могуће прије усвајања плана или програма обавијестити погођену Страну. Такође, Протоколом су стране обавезане да обезбиједе учешће јавности у раној фази и на вријеме, а на ефикасан начин, када су све опције отворене у стратешкој процени утицаја на животну средину планова и програма. Чланом 23. Закона о стратешкој процени утицаја („Сл. Гласник РС“ бр. 135/04 и 88/10) прецизирано је да ће Министарство заштите животне средине у што краћем року, а најкасније када буде информисала своју јавност, другој држави доставити информације о прекограничним утицајима плана/програма на животну средину. Дакле, Република Србија је била дужна да обавијести и достави cjелокупну релевантну документацију државама које су потенцијално погођене активностима предвиђеним Стратегијом развоја енергетике како би је оне изложиле на увид јавности у својим државама најкасније у тренутку када је наведени нацрт</p>			<p>Јавне консултације и прекограничне консултације организоване су у складу са Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину („Сл. гласник РС“, бр. 135/04 и 88/10) и Пословником Владе („Сл. гласник РС“, број 61/06, 69/08, 88/09, 33/10, 69/10, 20/11, 37/11, 30/13, 76/14 и 8/19).</p>

заинтересована страна	коментар	образложење	статус	одговор
	<p>Стратегије изложила јавности у Републици Србији. Међутим, Министарство заштите животне средине је дописом бр. 002250508 2024 од 29. јула 2024. године обавијестило Подносиоца да је <i>“Министарство заштите животне средине 23. јула добило информацију да је покренут процес јавних консултација о Нацрту стратегије развоја енергетике и Извештаја о стратешкој процени утицаја”</i> те да је исто <i>“покренуло поступак припреме за спровођење консултација 25.07.2024. године”</i>.</p> <p>Обавезу спровођења прекограничних консултација предвиђа и Одлука о изради стратешке процјене утицаја стратегије развоја енергетике Републике Србије до 2040. године са пројекцијама до 2050. године на животну средину (“Сл. гласник РС”, бр. 97/21 и 29/24) гдје се у тачки 8. наводи да ће Министарство у поступку учешћа заинтересованих органа и организација и јавности спровести прекограничне консултације у складу са Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину</p>			
	<p>45. (исто као бр.10)</p> <p>У Извјештају (Поглавље 1.1) се наводи да је општи циљ Стратегије обезбјеђивање сигурног и приступачног снабдијевања енергијом и енергентима становништва и привреде, уз прогресивно смањење емисије гасова са ефектом стаклене баште и других негативних утицаја по животну средину и здравље људи. Међутим, уколико се упореде циљеви који су истакнути у Стратегији и они у Извјештају јасно се може уочити неуједначеност и произвољно тумачење израђивача Извјештаја циљева који су постављени на нивоу Стратегије. Примјера ради, Подносилац и поред уложених напора у Стратегији није могао уочити на којем то тачно мјесту као општи циљ израђивач</p>			<p>Коментар се делимично прихвата.</p> <p>Општи циљ Стратегије је преузет у СПУ и као такав остаје наведен.</p> <p>Унете су измене везане за одлуку Министарског савета.</p> <p>Унете су измене у тексту Извештаја - Програм прилагођавања на климатске промене је у међувремену усвојен.</p> <p>Унете су измене у тексту Извештаја – ИНЕКП је у</p>

заинтересована страна	коментар	образложење	статус	одговор
	<p>Стратегије поставља прогресивно смањење емисије гасова са ефектом стаклене баште и других негативних утицаја по животну средину и здравље људи? Наведено би, свакако, требао бити један од циљева Стратегије, али у нацрту Стратегије који је изложен на јавну расправу заштита животне средине се не поставља као општи циљ Стратегије. Истина, циљеви у Стратегији нису ни постављени на јасан начин у складу са Уредбом о методологији управљања јавним политикама, анализи ефеката јавних политика и прописа и садржају појединачних докумената јавних политика, чиме онемогућавају идентификацију општих и посебних циљева.</p> <p>Приликом дефинисања односа са другим документима, израђивач Извјештаја не успјева да препозна кључна документа и исправно идентификује обавезе које је Република Србија преузела међународним уговорима. Тако, израђивач Извјештаја наводи да се потписивањем Париског климатског споразума 2015. године и његовом ратификацијом у Народној скупштини 2017. године, Србија је прихватила да активно дјелује у правцу смањења емисије гасова са ефектом стаклене баште и преузела обавезу израде Националних енергетских и климатских планова којима ће се дефинисати циљеви декарбонизације, повећања удјела ОИЕ и побољшања енергетске ефикасности. Обавеза израде Интегрисаног националног енергетског и климатског плана ("ИНЕКП") произилази из Уговора о оснивање Енергетске заједнице. Истина, ИНЕКП може бити инструмент за остваривање циљева Париског споразума, али је потпуно погрешно тврдити да обавеза његове израде проистиче из овог уговора. Израђивач Извјештаја не наводи, јер очигледно то и не зна, да је одлуком Министарског савета</p>			<p>међувремену усвојен. Процес израде Стратегије је текао паралелно и у координацији са израдом ИНЕКП-а, тако да је Стратегија у потпуности усклађена са ИНЕКП-ом.</p>

заинтересована страна	коментар	образложење	статус	одговор
	<p>2021/14/MC-EnC, REGULATION (EU) 2018/1999 постала саставни део законодавства Енергетске заједнице.</p> <p>Израђивач наводи и документа у припреми, али није у потпуности јасно у каквом су она односу са Стратегијом и да ли и на који начин се усклађивао са истима. Поред тога, одређена документа нису у фази припреме још од 2023. године (попут Програма прилагођавања на измењене климатске услове).</p>			
	<p>46. (исто као бр.11)</p> <p>Извјештај потом не садржи резултате претходних консултација са заинтересованим органима и организацијама. Израђивач Извјештаја у поглављу 1.3 наводи да ће у поступку израде Стратегије развоја енергетике и спровођења Стратешке процене, бити обављене консултације са представницима заинтересованих органа и организација, у складу са одредбама члана 11. Закона о стратешкој процени утицаја. Након израде нацрта Извештаја о стратешкој процјени утицаја биће организоване јавне консултације и презентација СПУ гдје учешће могу узети заинтересоване стране, надлежни органи и јавност а њихова мишљења ће бити узета у обзир приликом израде коначне верзије Извештаја. Да ли носилац израде Стратегије може да образложи како се то спроводе јавне консултације након јавне расправе? Такође, како ће се то заинтересовани органи и организације на јавној расправи о извештају о стратешкој процјени утицаја на животну средину изјашњавати о припреми одлуке о изради стратешке процене утицаја? Наведене констатације, поред тога што су формалноправно немогуће, буде озбиљну сумњу у компетентност Израђивача Извјештаја и намјере носиоца израде Стратегије. Оне такође индикују да су, барем начелно, ови</p>			<p>Коментар се не прихвата. За потребе припреме документа Стратешке процене утицаја формирана је мултисекторска Радна група. Укључени су представници више десетина институција, установа и организација (министарства, EBRD, ПКС, невладине организације итд). Напомињемо да је процес израде Стратегије и Стратешке процене текао паралелно и у координацији, тако да су одржани бројни билатерални састанци као и састанци и консултације са релевантним заинтересованим странама. Радна група је усвојила периодичне извештаје и Нацрт Стратешке процене како би била упућена на јавне консултације. Обрађивачима СПУ су били</p>

заинтересована страна	коментар	образложење	статус	одговор
	<p>актери били свесни обавезе да спроведу поступак консултација са јавношћу и заинтересованим органима и организацијама, а која је у потпуности изостала прије спровођења јавне расправе.</p> <p>Даље, у Извјештају се наводи да је процес доношења одлука, коме су претходиле презентације и дискусије, реализован на састанцима Радне групе који су се редовно одржавали и које су усвајале фазне периодичне извештаје о напредову израде документа. Међутим, Закон о стратешкој процјени утицаја на животну средину утврђује да полазне основе садрже опис резултата претходних консултација са заинтересованим органима и организацијама битне са становишта циљева и процене могућих утицаја стратешке процене. Тај опис овај део Извјештаја не садржи, те Извјештај формално не задовољава услове прописане законом. Имајући у виду да Израђивач Извјештаја и носилац израде Стратегије нису ни обавили консултације са заинтересованим органима, организацијама и јавности јасно је зашто Израђивач Извештаја није могао да попуни овај део документа</p>			<p>доступни материјали који су разматрани у процесу израде Интегрисаног националног енергетског и климатског плана који је такође био предмет јавних консултација. Током израде СПУ за Стратегију енергетике редовно су организовани састанци са обрађивачима СПУ за ИНЕКП која је била основа за израду предметне Стратешке процене</p>
	<p>47. (исто као бр.14)</p> <p>Потом, индикатори за праћење остварења општих и посебних циљева су непрецизни и немјерљиви. Неопходно је било обезбиједити експертски приступ приликом израде овог стратешког документа, који је изостао, а како би било могуће пратити у којој мјери се примењује, а што подразумева адекватан и мјерљив избор индикатора за праћење остварења општих и посебних циљева. Мјерљивом индикатору претходи мјерљиво дефинисан општи и посебан циљ, који укључује и мјерљиву процјену актуелног полазног стања. Како циљеви нису постављени на наведени начин, не чуди ни што израђивач Извештаја није ни могао да изабере и постави</p>			<p>Коментар се не прихвата. Избор индикатора је извршен на основу Правилника о националној листи индикатора заштите животне средине ("Сл. гласник РС", број 37/11).</p> <p>Велики број одабраних индикатора су мерљиви (t/год, број дана у току године, %, m³, ha, хиљаде динара итд.).</p>

заинтересована страна	коментар	образложење	статус	одговор
	<p>индикаторе у складу са прописима. Стратегија не дефинише динамику реализације мјера и активности по годинама нити садржи прецизне индикаторе помоћу којих ће се пратити ток реализације, а нарочито не садржи процјене ефеката примјене мера. Индикатори су описни, без утврђених циљних вриједности, што онемогућава праћење реализације општих и посебних циљева, те процјену да ли ће, у којој мјери и у ком року циљ бити реализован.</p> <p>Чак и када су у питању квантитативни индикатори уопште није јасно каква је веза ових индикатора са сврхом и циљем стратешке процјене утицаја? Вриједности индикатора (циљне вриједности нису дате) могу бити мање или веће, а према тој околности овај Извјештај је неутралан, што закључујемо из начина на који су индикатори утврђени. Како Извјештај не садржи преглед постојећег стања и квалитета животне средине, то ни индикатори не указују на везу са постојећим стањем.</p> <p>Занимљиво је да израђивач Извјештаја као тешкоћу приликом израде извештаја наводи да је системски проблем непостојање система индикатора за процјену животне средине који би одговарао процесу стратешког планирања, односно који би се у процесу СПУ могао користити за процјену утицаја са великом поузданошћу. Слична ситуација је и са критеријумима за вредновање одабраних индикатора. Међутим, израђивач Извјештаја заборавља на већ прихваћене и дефинисане индикаторе на националном и међународном нивоу. Тако, индикатори су могли бити дефинисани у складу са индикаторима Европске агенције за заштиту животне средине. Примјеном ове теоријско методолошке основе урађена је и Национална листа</p>			<p>Извештај о стратешкој процени садржи преглед постојећег стања и квалитета животне средине који су урађени на основу званичних извештаја Агенције за заштиту животне средине</p>

заинтересована страна	коментар	образложење	статус	одговор
	индикатора заштите животне средине коју, такође, треба узети у обзир приликом дефинисања индикатора. Подносилац подсећа да је Србија земља кандидат за чланство у Европској унији, те би овако постављени индикатори могли да послуже приликом праћења и извјештавања о напретку у овој области. Такође, израђивачи Извјештаја не узимају у обзир ни циљеве, а ни индикатор одрживог развоја, који би морали бити рефлектовани у стратешким документима Републике Србије			
	48. (исто као бр.18) Поглавље "4.5. Опис мера за спречавање и смањење негативних и повећање позитивних утицаја на животну средину" не кореспондира у потпуности са поглављем "4.2. Евалуација карактеристика и значаја утицаја". Предложене „мјере", осим што су паушално и неодређено постављене не тичу се конкретних негативних утицаја евидентираних поглављем 4.2			Коментар се делимично прихвата. Мере заштите и смернице које су дефинисане највећим делом се односе и на негативне утицаје евидентираних поглављем 4.2. У тексту је извршена одређена допуна мера заштите
	49. (исто као бр.23) Затим, неадекватан је програм праћења стања животне средине. Чланом 17. став 1. Закона о стратешкој процјени утицаја на животну средину, прописано је да програм праћења стања животне средине у току провођења плана и програма садржи опис циљева плана и програма, индикаторе за праћење стања животне средине, права и обавезе надлежних органа, поступање у случају појаве неочекиваних негативних утицаја и друге елементе у зависности од врсте и обима плана и програма. Извештај, са друге стране, уопште не садржи поступање у случају појаве неочекиваних негативних утицаја			Коментар се прихвата. Извештај о Стратешкој процени утицаја је допуњен подпоглављем <i>Поступање у случају појаве неочекиваних негативних утицаја</i>

заинтересована страна	коментар	образложење	статус	одговор
Министарство просвјете и културе Републике Српске – Републички завод за заштиту културно-историјског и природног наслеђа	<p>50.</p> <p>Стратешка процјена утицаја је констатовала да на стратешком нивоу планирања Стратегије развоја енергетике Републике Србије до 2040.године није могуће утврдити обим имплицираних прекограничних утицаја планираних пројеката у овој фази. Такође, идентификоване су области енергетског развоја у оквиру којих би одређени пројекти који се налазе у граничном појасу са другим државама, могли изазвати прекограничне утицаје. С тим у вези Завод ће утицаје на природу разматрати у току реализације конкретних пројеката који подлијежу процјени прекограничног утицаја, односно у току процјене утицаја пројеката на животну средину када ће бити доступни сви релевантни инпути који омогућавају да се утврди прекогранични утицај</p>			Коментар који не захтева одговор

